

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2016-2017

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Barbora Jelínková

Sociální práce v penitenciární praxi

Praha 2017

Vedoucí bakalářské práce: PaedDr. Lubomír Bajcura, Ph.D

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2016-2017

BACHELOR THESIS

Barbora Jelínková

Social work in penitentiary practice

Prague 2017

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PaedDr. Lubomír Bajcura, Ph.D

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 7.3.2017

Barbora Jelínková

Poděkování

V první řadě chci poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce, PaedDr. Lubomíru Bajcurovi, Ph.D., za podnětné připomínky, rady a kvalitní vedení mé bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat (ač anonymně) všem sociálním pracovníkům, kteří byli ochotni mi poskytnout rozhovor a tím pomoci ke vzniku této bakalářské práce.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá sociální prací v penitenciární praxi. Jedná se o stručný popis hlavně toho, jakou funkci má sociální pracovník v penitenciární praxi, jaká je historie a současnost sociální práce ve věznicích. Také se zde můžete dočíst s jakými rizikovými faktory se sociální pracovník může při své práci setkat a je zde také nastíněna základní organizace vězeňské služby obecně. Praktická část je věnovaná výzkumné otázce, kterou jsem zmínila v úvodu a na kterou jsem se pomocí polostrukturovaného rozhovoru snažila najít odpověď.

Klíčová slova

funkce sociálního pracovníka, odsouzená osoba, penitenciární praxe, sociální práce, sociální pracovník, vězení.

Annotation

This bachelor's thesis deals with social work in penitentiary practice. It is a brief description focused on the function of a social worker in the penitentiary work, on the history and present of social work in prisons. Furthermore the thesis deals both with risk factors the social workers may encounter during their work and with the basic organization of the prison service in general. The practical part is focused on the research question, which was mentioned at the beginning. The answer was found out via a semi-structured interview.

Keywords

Convicted person, function of social work, penitentiary practice, prison, social work, social worker.

OBSAH

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1. ... ZACHÁZENÍ S OBVINĚNÝMI VE VÝKONU VAZBY A S ODSOUZENÝMI VE VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY	11
1.1. Legislativa a zabezpečování výkonu vazby a trestu odnětí svobody – struktura a statistiky	11
1.2. Programy zacházení ve věznicích.....	15
1.1.1. Práce.....	16
1.1.2. Volnočasové aktivity.....	17
1.1.3. Poradenství.....	18
1.1.4. Vzdělávání	19
1.3. Zaměstnanci v penitenciární péči	20
2. SOCIÁLNÍ PRÁCE V PENITENCIÁRNÍ PRAXI	22
2.1. Historie sociální práce ve vězeňství	22
2.2. Současnost sociální práce ve vězeňství	23
2.3. Rizikové faktory ve vězeňství týkající se sociální práce	23
2.3.1. Prizonizace	24
2.3.2. Recidiva	25
3. SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK V PENITENCIÁRNÍ PRAXI	27
3.1. Postavení sociálního pracovníka ve věznicích	27
3.2. Konkrétní úkony / funkce sociálního pracovníka ve věznicích.....	28
PRAKTICKÁ ČÁST	30
4. METODOLOGIE	30
4.1. Cíl výzkumu a výzkumná otázka.....	30
4.2. Volba metodologie.....	31
4.3. Výběr výzkumného vzorku, charakteristika výzkumného vzorku	32
4.3.1. Výběr výzkumného vzorku.....	32
4.3.2. Charakteristika výzkumného vzorku	33
4.4. Konceptualizace.....	34

4.5. Nástroj sběru dat	37
4.6. Časový a místní rámec, Etika výzkumu	38
4.6.1. Časový a místní rámec	38
4.6.2. Etika výzkumu	38
5. ANALÝZA	40
5.1. Sociální pracovník	40
5.2. Sociální práce.....	44
5.3. Vztah sociální práce k vězni	46
5.4. Vztah sociální práce ke společnosti	49
Shrnutí praktické části	51
ZÁVĚR	54
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	57
SEZNAM GRAFŮ, TABULEK, OBRÁZKŮ	60
Seznam grafů	60
SEZNAM PŘÍLOH	61

ÚVOD

Autorka se pro svou bakalářskou práci rozhodla použít téma „**Sociální práce v penitenciární praxi**“. Pro toto téma se rozhodla hlavně z toho důvodu, že již osmým rokem studuje sociální práci a práce s dospělými ji velice zajímá. V penitenciární praxi má velkou pravděpodobnost, že se jí práce s touto cílovou skupinou splní a to je ten hlavní důvod, proč se do psaní bakalářské práce na toto téma pustila. Jestliže se ohlédneme o rok zpět, do doby, kdy autorka psala absolventskou práci na vyšší odborné škole, můžeme zde najít jistou spojitost. Absolventská práce autorky na vyšší odborné škole byla na téma zooterapie. Zooterapie, jak měla možnost se během psaní této práce dozvědět a jak se můžeme z této její práce dozvědět, je vhodná snad pro všechny druhy postižení, nemocí a psychických problémů, ale je také vhodná pro vězněné osoby. Pokud tato dvě témata spojíme, jednalo by se pro autorku o ideální pracovní nasazení – pomoc lidem ve vězení integrovat se zpět do společnosti a to hlavně za pomoci zvířat.

Za cíl bakalářské práce si autorka stanovila „**reálně zjistit smysl sociální práce ve věznicích**“. Dojít k tomuto cíli jí pomohla hlavně praktická část, kde měla možnost provést několik rozhovorů se sociálními pracovníky, kteří pracují přímo ve věznicích.

Práci rozdělila na dvě základní části – část teoretickou a část praktickou. První část, tedy teoretická, je to rozdělena do třech kapitol. V první kapitole se pisatelka věnovala celkovému zacházení s vězněnými. Popsala zde základní legislativní rámec, uvedla několik statistik a také se zaměřila na strukturu Vězeňské služby ČR, která je, jak se můžeme dále v práci dočíst, dost rozmanitá. Dále zde autorka psala o programech zacházení s vězni. Jedná se vlastně o programy, které usnadňují komunikaci a práci s vězněnými. Jde o pracovní aktivity, vzdělávací aktivity, speciálně výchovné aktivity, zájmové aktivity, oblasti utváření vnějších vztahů. V první kapitole je také zmínka o zaměstnancích, kteří pracují pro Vězeňskou službu ČR. Je zde uveden jejich výčet a každý je zde stručně popsán. V této kapitole je vypsáno celkem čtrnáct funkcí, které zajišťují jak bezpečnost uvnitř věznice, tak bezpečí směřované k okolí věznice, ale i zaměstnance, kteří pomáhají vězněným osobám překonat těžké období strávené za mřížemi.

Druhá kapitola je o sociální práci ve věznicích. Zde se autorka stručně věnovala historii a současnosti sociální práce ve vězení. Poslední, třetí podkapitolou, jsou rizikové faktory, se kterými se sociální práce dnes a denně potýká. Můžeme mezi ně zařadit prizonizaci a recidivu. Tyto dva faktory jsou zde blíže popsány.

Pokud byla druhá kapitola věnována sociální práci ve vězení, musela být třetí věnována sociálním pracovníkům v penitenciární praxi. Tato poslední kapitola popisuje postavení sociálního pracovníka, jeho konkrétní úkony. Do funkcí sociálního pracovníka můžeme zařadit stále dokola se opakující sociální poradenství nebo řešení rodinných problémů. Jiná je však tato práce v tom, že rodiny, se kterými se zde řeší problémy, jsou příbuzní vězňů a vazby mezi těmito dvěma stranami bývají často potřhané nebo přerušené úplně. V tomto má sociální pracovník pracující ve vězení těžší úkoly, než sociální pracovník jinde. Mnohdy je těžké až nereálné a nemožné tyto vztahy napravit, přesto se sociální pracovník snaží.

Praktická část vychází z části teoretické a hlavním cílem tohoto úseku bylo najít odpověď na výzkumnou otázku, kterou si autorka stanovila a tou byla: „**Jaký smysl má podle sociálního pracovníka sociální práce ve vězení, myšleno ve vztahu ke klientovi (vězněnému) i ve vztahu ke společnosti**“. K získání odpovědi na tuto otázku jí pomohl kvalitativní výzkum. Tento druh výzkumu si vybrala hlavně kvůli tomu, že v rámci něho může provádět rozhovory s pracovníky, kteří jsou pro její bakalářskou práci (konkrétně praktickou část) velice důležití. S těmito respondenty může být autorka v přímém kontaktu a sledovat tak i jejich neverbální komunikaci, což např. u dotazníku, který spadá do kvantitativního výzkumu, nemůže. Praktickou část rozdělila na dvě základní části, na metodologii a analýzu.

Tuto práci by autorka ráda věnovala všem jejím spolužákům, ostatním studentům (současným i budoucím studentům této školy). Nejvíce by však práci chtěla věnovat veřejnosti, protože jako vystudovaný sociální pracovník si plně uvědomuje to, jak jsou sociální pracovníci ve vězení opomíjeni a valná část veřejnosti vůbec nevnímá jejich kvalitní a potřebnou práci s vězni. Plně doufá, že se tato práce k veřejnosti dostane a alespoň malá část z ní si uvědomí podstatnost a důležitost tohoto zaměstnání. I toto malé prozření veřejnosti by pro ni bylo velkým úspěchem.

TEORETICKÁ ČÁST

1. ZACHÁZENÍ S OBVINĚNÝMI VE VÝKONU VAZBY A S ODSOUZENÝMI VE VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

1.1. Legislativa a zabezpečování výkonu vazby a trestu odnětí svobody – struktura a statistiky

Vězeňství jako takové spadá pod zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. Tento zákon popisuje mimo jiné typy věznic, zařazování odsouzených do typů věznic, přeřazování odsouzených, práva a povinnosti odsouzených aj. (Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů)

Nejdůležitějším a nejvýše postaveným orgánem, souvisejícím s vazbou a odnětím svobody, je Ministerstvo spravedlnosti ČR. Ministr spravedlnosti vede věznice v ČR prostřednictvím generálního ředitele věznic, kterého také jmenuje či odvolává. Tento generální ředitel má povinnosti zodpovídat se právě ministrovi spravedlnosti. Jeho povinností je také jmenovat a odvolávat ředitele v jednotlivých věznicích v ČR. (Sochůrek, 2007).

„Vězeňská služba (dále jen VSČR) zajišťuje výkon vazby, výkon trestů odnětí svobody a v rozsahu stanoveném zákonem ochranu pořádku a bezpečnosti při výkonu soudnictví a správě soudů a při činnostech státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti ČR.“ (Sochůrek, 2007: 6)

Personál VSČR dělíme na tři základní skupiny (Sochůrek, 2007):

- Vězeňská stráž – hlídá a převází osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a ve vazbě, dohlíží na vazební věznice a tzv. věznice pro místní výkon trestu a také v nich udržuje pořádek a bezpečnost;
- Justiční stráž – dbá na pořádek a kázeň v budovách soudů a v budovách státního zastupitelství;

- Správní služba – rozhoduje ve správním řízení.

Organizační jednotky VSČR – jedná se o generální ředitelství, vazební věznice, věznice, Akademie Vězeňské služby ČR (dříve Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR), dále pak Střední odborné učiliště a zotavovny Vězeňské služby. (Sochůrek 2007)

Generální ředitelství – řídí a kontroluje VSČR. (Sochůrek, 2007)

Vazební věznice – zajišťují, aby vazba plnila svoji funkci. V některých vazebních věznicích lze také poskytovat výkon trestu odnětí svobody, o tom však musí rozhodnout generální ředitel. (Sochůrek, 2007)

Věznice – dohlížejí na to, aby trest odnětí svobody splnil svůj účel a řídil se stanoveným zákonem. (Sochůrek, 2007)

Akademie VSČR – má celorepublikovou působnost, zajišťuje vzdělání a výcvik všem zaměstnancům, kteří pracují u VSČR a aby se zvyšovala jejich vzdělanost v tomto oboru. (Sochůrek, 2007)

Střední odborné učiliště – umožňuje osobám ve výkonu trestu odnětí svobody nebo osobám ve výkonu vazby studovat. (Sochůrek, 2007)

Zotavovny VSČR – zajišťují rehabilitaci, pobyty a stravování, pracovní a služební akce a rekreační služby pracovníkům VSČR a pracovníkům Ministerstva spravedlnosti ČR. (Sochůrek, 2007)

Autorka pro přehled uvádí některé statistiky, získané na webovém portálu Vězeňské služby České republiky.

Tabulka č. 1

V této tabulce můžeme vidět mapku všech věznic (vazebních věznic i detenčních ústavů) fungujících v České republice. Pokud se do mapy trošku vnoříme, zjistíme, že Česká republika má celkově třicet pět zařízení. Z těchto třiceti pěti ústavů fungují pouze dvě jako detenční zařízení. Dalších deset je využíváno jako vazební věznice a zbytek, tedy dvacet tři budov, jsou věznice jako takové. Podle mého názoru a tento

názor si potvrzují i v tabulce č. 3 je počet těchto zařízení nedostačující a jejich rozmístění bych volila také jinak, než je uváděno na mapě. Jak si můžeme všimnout, v Severo-západních Čechách jsou zařízení poskládány poměrně hustě vedle sebe. Naopak v Jižních Čechách můžeme vidět pouze vazební věznici v Českých Budějovicích. O tomto faktu si autorka myslí, že je velice nedostačující.

ORGANIZAČNÍ JEDNOTKY

<http://www.vscr.cz>

Tabulka č. 2

U této tabulky můžeme vidět celkový počet vězňených osob ve výše uvedených zařízeních. Počet mužů silně převažuje, oproti ženám. Na této tabulce autorku velice překvapil počet mladistvých – očekávala podstatně vyšší číslo.

STAVY VĚZNĚNÝCH OSOB

Vězněné osoby

	Muži	ženy
Dospělí	20 892	1 633
Mladiství	92	6
chovanci*	64	6
Celkem	22525	

<http://www.vscr.cz>

Tabulka č. 3

Ve třetí tabulce můžeme blíže zkoumat kapacitu věznic, kterou Česká republika disponuje. I když se nám může na mapě v tabulce č. 1 zdát, že zařízení ubytovávající vězněné, je dostatek, jsme na omylu. Jak můžeme vidět na číslech v této tabulce, celkový počet vězněných přesahuje o necelých 9% celkovou ubytovací kapacitu věznic v České republice, což je nevyhovující.

UBYTOVACÍ KAPACITY

	kapacita	skutečnost	naplněnost
výkon vazby	2 333	1 909	81,83 %
výkon trestu	18 181	20 501	112,76 %
detence	156	70	44,87 %
celkem	20 670	22 480	108,76 %

<http://www.vscr.cz>

Tabulka č. 4

Tuto poslední tabulku sem autorka vložila spíše pro zajímavost. Jedná se o celkový počet doživotně odsouzených, platný pro listopad 2016. Opět zde můžeme vidět, že počet mužů těžce přesahuje počet žen.

Doživotně odsouzení

Muži	45
Ženy	3
Celkem	48

<http://www.vscr.cz>

1.2. Programy zacházení ve věznicích

Pro ideální podmínky účinného zacházení s vězni je důležité to, aby se na toto zacházení velmi pečlivě připravil celý tým pracující s odsouzeným. Mezi nejdůležitější podmínku pro fungující vztah mezi realizačním týmem a vězněným je zjištění celkového stavu odsouzeného, zjistit tedy stav tzv. bio-psycho-sociální. Další, neméně důležité informace jsou zahrnuty v materiálu, podle kterého se celý tým řídí. V této dokumentaci o vězněném by mělo být (Hála, 2006):

- Identifikační údaje o vězni (do těchto údajů se zahrnuje i výše trestu, který byl odsouzenému udělen a to, za jaký trestný čin byl odsouzen)
- Zdravotní informace – nejedná se zde o lékařskou diagnózu, ale o například zdravotní omezení, která jsou důležitá pro plánování sportovních, pracovních nebo i vzdělávacích aktivit
- Psychologický postoj odsouzeného
- Rizika, která by mohla vězni bránit v reintegraci se do společnosti – na těchto rizicích je důležité pracovat, odstraňovat je anebo je alespoň v co největší možné míře zmírnit.

Z tohoto materiálu tedy vyplývá to, že celý tým zná poměrně podrobně situaci vězně a jeho psychický a fyzický stav. Teprve po pečlivém prostudování tohoto materiálu je možné odsouzenému navrhnout program zacházení. Program zacházení je důležité plánovat tak, aby na konci tohoto plánu došlo ke splnění předem daných cílů. (Hála, 2006) Podle třetího dílu Sochůrkovy publikace (2007) je tím nejdůležitějším cílem těchto programů snaha o vznik schopností a zkušeností, které umožní se odsouzenému vhodně reintegrovat (znovu se úspěšně začlenit do společnosti, resp. do skupiny, ze které byl vyjmut následkem spáchání trestného činu. Současně by měla reintegrace zajistit přetržení vazeb s původní, na odsouzeného negativně působící skupinou. Toto zpretrhání vazeb je mnohdy velmi těžké, protože se původní skupina snaží o opak a nebo se odsouzený při pobytu ve vězení integruje do skupiny jiných odsouzených. (Mařádek, 2003))

Program zacházení (můžeme ho také označovat jako plán výkonu trestu odnětí svobody) obsahuje (<http://www.vscr.cz>)

- Pracovní aktivity
- Vzdělávací aktivity
- Speciálně výchovné aktivity
- Zájmové aktivity
- Oblasti utváření vnějších vztahů

1.1.1. Práce

Práce vybíraná tak, aby vyhovovala odsouzenému, práce, která je smysluplná a která je vhodně organizačně řízená, patří mezi faktory, které ve velkém měřítku pomáhají vězňům se zpátky začlenit do společnosti. Dobře zvolená práce pomáhá lidem ve věznicích zvyšovat a rozvíjet své pracovní návyky a tím i rozvíjet svou vlastní osobnost. Je-li práce dobře vybraná, odsouzeného baví, je za ni vězňům řádně odměněn a probíhá-li například i mimo vězení, je pro člověka velmi důležitá, protože právě tyto faktory mu pomáhají vytvořit si k práci kladný vztah. Práce ve věznicích pomáhá

odsouzeným zmírnit svoji agresivitu a zmenšuje se tak riziko nebezpečných situací. Mimo to, že si vězeň k práci nalezne pozitivní postoj, má pro něj i velké ekonomické výhody – z vydělaných peněz lze platit výživné na jeho děti, nesplacené dluhy nebo náklady trestního řízení. Zaměstnaný má také část vydělaných peněz jako tzv. kapesné (Hála, 2006). Zákon o výkonu trestu odnětí svobody ukládá vězni, který je zdravotně způsobilý k práci a je do práce zařazen, povinnost pracovat - § 29, odst. 1.: „Odsouzený, který byl zařazen do práce, je povinen pracovat, pokud je k práci zdravotně způsobilý.“ (Zákon č. 169/1999 Sb., § 29, odst. 1) Na internetových stránkách Vězeňské služby České republiky se můžeme dozvědět, že nezaměstnanost vězňů byla více než poloviční (konkrétně 55,09 %) (<http://www.vscr.cz>)

1.1.2. Volnočasové aktivity

Jestliže je odsouzený řádně zaměstnán a pracovní vytížen, jeho volný čas začíná příchodem ze zaměstnání do ubytování a končí hodinou, kdy ve vězení začíná večerka. U nezaměstnaných vězňů (těch je, jak už jsem zmínila v kapitole 1.1.1. Práce, v současné době více jak polovina) je volný čas omezen pouze ranním budíčkem a večerkou. Mají tedy volný čas prakticky celý týden. Volný čas vězňů a volný čas svobodných lidí se však nedá srovnávat. Zatímco svobodní lidé si mohou během svého volného času dělat v podstatě co chtějí, odsouzení mají volný čas určen časovým rozvrhem dne a mohou si tak vybírat z omezené škály aktivit. Do volného času může být zahrnováno vlastní vaření nebo praní a žehlení prádla a jsou to právě tyto aktivity, které dokážou věrohodně přiblížit částečné trávení volného času mimo vězení. Volnočasové aktivity u osob odsouzených, ale nezaměstnaných, jsou pak tzv. pracovní činnosti vykonávané v jejich volném čase. Jestliže se hovoří o těchto činnostech, myslíme tím např. tvorba hraček pro předškoláky, a nebo pomůcky pro vzdělávání postižených dětí. Důležité je si říci, že většina vězňů však těmto aktivitám neholduje a na první pozici, jak tráví volný čas, je sledování televize. Tato ne příliš pozitivní skutečnost pak ztěžuje práci výchovným pracovníkům a snahu o to, aby odsouzený smysluplně využíval svůj volný čas. Volnočasové aktivity ve věznicích jsou zde zejména z těchto důvodů (Hála, 2006):

- Udržování fyzického a psychického zdraví odsouzených

- Díky volnočasovým aktivitám často dochází k bezproblémovému průběhu trestu odnětí svobody
- Regenerace odsouzených po práci
- Rozptýlení
- Snaha odsouzeného naučit smysluplně využívat volný čas (kultura, ...)

Problémem volnočasových aktivit je to, že jsou omezené a nevyjdou tak vstříc každému. Další problém je to, že nejde vlastně o plně svobodné rozhodnutí vězňů, nejedná se tedy o takové možnosti, jako budou mít na svobodě. Zde je důležitá odvaha pracovníka vězeňské služby, schopnosti bezpečně riskovat – ne však hazardovat a také jeho trpělivost. V některých věznicích se klade důraz také na aktivity „za zdí“, tj. aktivity, které dají „přivonět“ vězňům k běžnému životu. Pracovníci doprovází jednoho odsouzeného nebo menší skupinku na různé kulturní akce, které se odehrávají za zdí vězení. Mezi tzv. extramurální aktivity (podle interních předpisů označované jako „rozvoj vnějších vztahů“) můžeme zařadit vhodné filmové či divadelní představení, výstavy, sportovní aktivity, turistiku (Hála, 2006), můžeme sem však zařadit i návštěvy rodin ve věznicích. Tyto aktivity by měly být zařazeny do práce s odsouzenými zejména před propuštěním. (Mařádek, 2003)

1.1.3. Poradenství

Můžeme také označit jako doprovod či terapie. Jak již bylo řečeno, programy zacházení jsou tu z toho důvodu, aby odsouzený změnil svoje chování a jednání takovým způsobem, aby jeho opětovné začleňování do společnosti (do pracovního, sociálního, ale také kulturního života) bylo v co možná největší míře úspěšné. V oblasti speciálně výchovných aktivit jde hlavně o to, aby ve vězněném vyvolaly pocity nehumánnosti a protiprávnosti trestného činu, kterého se dopustil a také proto, aby v něm vzbudily vlastní svědomí. Je důležité přijmout a uznat vinu za svoje chování (např. omluvou oběti). Současně se také srovnat se svojí osobou, ideálně takovým způsobem, že trestaný bude pracovat na pozitivních změnách tak, aby byl schopný žít v souladu se zákony a mravními pravidly společnosti. Jestliže je odsouzený ochotný na sobě

takovýmto způsobem pracovat, může mu být poskytnuto poradenství, doprovod (v případě zdravotně postiženého) a nebo v těžkých případech terapie. Poradenství a doprovod si do své režie vezmou spíše sociální pracovníci či vychovatelé, zatímco terapii spíše psychologové. Asi nejčastější terapií je terapie realitou, může se však využít i logoterapie nebo řada jiných terapií. (Hála, 2006)

1.1.4. Vzdělávání

Evropská vězeňská pravidla požadují při vzdělávání ve věznicích následující body:

- Nabízet takové možnosti vzdělání, které by mohly uspokojovat všechny, s ohledem na jejich individuální potřeby a zájmy
- Vzdělávací programy vytvářet tak, aby u vězňů posilovaly sebeúctu, pomáhaly jim vylepšovat postoj k okolnímu světu a rozvíjely morální vlastnosti osobnosti
- Vzdělání považovat za rovnocenné ve srovnání s pracovní činností (také řádně odměňovat a hodnotit)
- Zohledňovat etnické minority a cizince
- Poskytovat základy vzdělání (čtení, psaní, počítání)
- Možnost propojit vzdělání ve vězení se studiem mimo vězení – umožňuje tak odsouzeným pokračovat ve studiu i po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody
- Zařídit dostatek studijního materiálu = vybudovat knihovnu, udržovat ji a doplňovat o nové publikace

Vzdělávání ve věznicích má tři hlavní okruhy, ve kterém odsouzení mohou zlepšovat svoje schopnosti a získávat nové informace. Jedná se o téma týkající se bydlení, finanční situace a pracovního začleňování. V souvislosti se všemi třemi okruhy se klade důraz také na zvyšování funkční gramotnosti vězňů. Jedná se hlavně o schopnost vyplňovat nejrůznější formuláře, umění porozumět smlouvám apod. Ve speciálně utvořeném vzdělávacím kurzu se lidé ve věznicích mohou naučit také psaní životopisu,

vyplňování složenek, sepisování žádosti o zaměstnání nebo i orientaci v jízdních řádech. (Hála, 2006)

Sochůrek ve třetím díle své knihy (2007) řadí do programů zacházení s vězni také obecné metody, které jsou stanovené zákonem a předpisy. Můžeme do nich zahrnout např. metody upravující kázeň vězňů, hygienu a práva a povinnosti. Dále pak také podle Sochůrka (2007) zahrnují aktivity, které pomáhají vězňům zvládat konfliktní situace a umožňují jim naučit se zvládat svoji agresi.

1.3. Zaměstnanci v penitenciární péči

Funkcí, které jsou vykonávány v penitenciární péči, je řada. Sochůrek (2007, II. díl) uvádí jejich výčet:

- Ředitelé a jejich zástupci – do styku s vězňenými se dostanou při pohovorech s nimi, při řešení mimořádných situací, jestliže vězeň podá stížnost nebo žádost, dále pak při kontrolách. Ředitel je tím, kdo rozhoduje o osudu vězně, co se týče zařazení do pracovního procesu.
- Vedoucí oddělení vazby a trestu – řídí práci dozorců, vychovatelů a specialistů.
- Vrchní inspektoři strážní a eskortní služby – osoba v této funkci je v případě, že není přítomen ředitel, nadřazená všem ostatním zaměstnancům VSČR. Odpovídá za hladký chod věznice. Další činnost, kterou tato funkce koná, je přijímání a propouštění vězňů.
- Justiční stráž – viz kapitola 1.1.
- Strážní – vězně potkávají jen v případě, že jsou eskortováni např. k soudům nebo do zdravotnického zařízení.
- Dozorcí – zajišťují neustálou kontrolu nad vězňenými osobami, dbají na dodržování pořádku a kázně, vykonávají prohlídky vězňů nebo cel, vydávají stravu atd.
- Speciální pedagog – „Speciální pedagog je odborný zaměstnanec oddělení, který garantuje u svěřených odsouzených odbornou úroveň realizace programu zacházení.“ (Sochůrek II.díl, 2007:12)

- Psycholog – poskytuje vězněným osobám odbornou psychologickou péči, provádí psychologickou diagnostiku vězněných, podává doporučení pro program zacházení, aj.
- Sociolog – nepůsobí ve všech věznicích. Snaží se vytypovávat konfliktní a psychicky labilní jedince ve věznici, provádí výzkum sociálních vztahů mezi vězni, mezi zaměstnanci a vězni a mezi zaměstnanci navzájem, aj.
- Sociální pracovník – má na starosti bezproblémový a bezpečný přechod odsouzeného z vězení do běžného života, navazuje kontakt z příbuznými vězněného, poskytuje sociální poradenství vězňům, spolu s dalšími odborníky vyhodnocuje, zda byl program zacházení účinný, apod.
- Vychovatel – snaží se o celkový rozvoj osoby ve vězení (tzn. zaměřuje se na preventivní činnost, ale i na vzdělávací nebo výchovnou), každému z vězněných vede osobní kartu, pomáhá při hromadných akcích, dohlíží na kázeň, pečuje o korespondenci,...
- Terapeut – plánuje a provádí individuální či skupinové terapie.
- Pedagog volného času – v podstatě odsouzeným pomáhá naplánovat jejich volný čas a tyto plány následně realizovat.
- Duchovní

2. SOCIÁLNÍ PRÁCE V PENITENCIÁRNÍ PRAXI

2.1. Historie sociální práce ve vězeňství

Vývoj sociální práce ve věznicích na našem území byl velice závislý na politické situaci. Kladné výsledky sledované ve vězeňství v letech 1918–1938 byly zničeny událostmi po roce 1948. V období mezi lety 1953–1968, kdy vězeňství spadalo pod Ministerstvo národní bezpečnosti (později pod Ministerstvo vnitra), se kladl důraz hlavně na využití vězňů jako pracovní síly a do funkcí ve věznicích byli dosazováni hlavně bývalí armádní funkcionáři (Václavková, 2010). Teprve až zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody dovolil, aby do věznic vstoupili sociální pracovníci (také vychovatelé, pedagogové či psychologové). V roce 1969 byly do věznic přijímány osoby se středoškolským nebo vysokoškolským vzděláním, tito lidé (a jejich odborná činnost) však nedošli pochopení a setkávali se také s odporem ze strany původních zaměstnanců. Jejich práce jim byla znemožňována. Mimo jiné se jim nedařilo plně navazovat spolupráci se sociálními kurátory. Voňková (1992) píše o tom, že kolem roku 1990 byla sociální práce ve věznicích pouze v náznacích a za ostatními zeměmi zaostává minimálně o 20 let. Voňková (1992) se také domnívá, že práce s odsouzenými, by měla trvat od přípravného řízení, až po dobu, kdy se člověk propuštěný na svobodu snaží o přizpůsobení se společnosti – tedy po dobu, kdy se vrátí do běžného života. Další pokrok, který byl zaznamenán, bylo vydání nového zákona o výkonu trestu odnětí svobody. Tento zákon vstoupil v platnost v roce 2000 a důležité pro toto téma je to, že uvádí následující: „Trest může být vykonáván jen takovým způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného...“. (Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících předpisů, § 2 odst. 1) Dále se v tomto zákoně, konkrétně v § 2 odstavci druhém, můžeme dočíst, že práce s odsouzeným musí být taková, aby neohrožovala zdraví vězněného a aby podporovala takové postoje, které by mohly pozitivně působit na život po propuštění a umožnily člověku žít život v souladu se zákonem. (Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících předpisů)

2.2. Současnost sociální práce ve vězeňství

Sociální práce má v oblasti vězeňství nepostradatelnou funkci. Osobám, které si již odpykaly trest, pomáhá bezproblémově nastoupit do běžného života. Na tento přesun (z místa, kde jsou věznění, do místa, kde se mohou svobodně rozhodovat) jsou připravováni v podstatě celý svůj pobyt ve vězení.

Sociální práce působící ve věznicích je velmi speciální disciplínou, která v praxi využívá různé techniky a metody z velkého množství společenských věd. Člověk, který chce pracovat jako sociální pracovník, musí podstoupit speciální výcviky (např. psychologický nebo psychoterapeutický) a ani tyto výcviky, spojené s praxí a dostačujícími vědomostmi, nezaručují kvalitní výkon této funkce. Sociální pracovník by měl disponovat ještě mnoha dalšími schopnostmi a vlastnostmi, které jsou pro výkon sociální praxe nezbytné. Jedná se především o empatii, respektování druhých (hlavně klientů, tedy v našem případě vězněných osob), úcta, sebekontrola a přijímání klienta takového, jaký je. (<http://www.ochrance.cz>)

V současné době je velmi důležitou součástí sociální práce s odsouzenými práce s každým jednotlivcem zvlášť, tedy individuální přístup. Pro osoby, které se ve vězení ocitají poprvé, je tato situace velmi stresující. Ztrácí své životní jistoty, mění se jejich materiální podmínky, (<http://www.ochrance.cz>)

2.3. Rizikové faktory ve vězeňství týkající se sociální práce

Pod rizikovými faktory, které se objevují ve věznicích a týkají se zároveň i sociální práce si můžeme představit např. stále dokola a všemi kladenou otázku – Proč se stále ti stejní lidé vrací zpět do vězení? Tyto rizikové faktory mají takový vliv na odsouzené/propuštěné (myšleno negativní vliv), že lidem natolik ovlivňují život, že už vlastně ani jinak žít neumí. Mezi tyto rizikové faktory řadíme dva hlavní a to prizonizaci a recidivu.

2.3.1. Prizonizace

Mařádek (2003) o prizonizaci říká, že je to souhrnné označení pro všechny negativní jevy, se kterými se odsouzený během svého pobytu ve vězení může setkat. Působí negativně vůči resocializaci. Jedná se o proces, kdy se odsouzený pomalu ale jistě začíná přizpůsobovat životu ve vězení, ostatním vězňům a také takzvané vězeňské subkultuře.

Vězeňská subkultura – „těžko postižitelný život vězňů, jejich vazby a vztahy“ (Mařádek, 2003:95). Vězení a jeho subkultura má na člověka velký vliv a to hlavně v případě, že je nucen v této kultuře žít delší dobu. Vliv má však i na osoby odsouzené ke kratšímu odnětí svobody. Do vězeňské subkultury můžeme zařadit rituály, např. přijímání na celu nebo odchod z vězení, obyčejně apod. Každá subkultura má svůj vlastní slang / argot (viz příloha č.1 – Slovníček současného vězeňského argotu). Nejvyšší možné ocenění získává subkultura, nebo její člen, který zvítězil nad dozorcem. Vězeňská subkultura na člověka působí negativně ve dvou aspektech. Prvním z těchto aspektů, je desocializační, tzn. působí negativně proti resocializaci a to tak, že člověk ztrácí běžné sociální návyky. Druhý aspekt je kriminogenní – podporuje u člověka další, kriminální a nezákonné jednání, chování. (Mařádek, 2003)

Vrátíme-li se zpět k prizonizaci, můžeme si říct, že i tento proces má dva aspekty. Institucionalizaci = přizpůsobení se životu v dané instituci. Tento aspekt působí v podstatě na všechny vězně, více však na ty, co byli odsouzeni na delší dobu. V extrémních případech se odsouzený tak přizpůsobí životu ve vězení, že toto zařízení bere v podstatě jako svůj životní styl či způsob a jinde už nedokáže žít. (Mařádek, 2003) Jak již bylo řečeno, institucionalizaci podléhají téměř všichni odsouzení. Část odsouzených si vyslouží „nálepku“ dobrého vězně – odsouzený se chová dle pravidel věznice. Druhá, ne však malá část vězňů projevuje odpor proti institucionalizaci = tzv. problémoví vězni. (Sochůrek, 2007) Druhým aspektem je tzv. ideologizace = odsouzená osoba přijme hodnoty, názory a chování, které si vytvořily neformální skupiny ve vězení. (Mařádek, 2003) Typickým příkladem ideologizace je přijímání vězeňského argotu. U některých vězňů bylo zpozorováno, že se s tímto chováním ztotožní pouze povrchově, aby zapadli. Vnitřně však zůstanou

stejní a ničemu se nepřizpůsobují. Povrchové ztotožnění se s chováním určité skupiny vzniká hlavně ze strachu ze silného vedoucího skupiny nebo kvůli tomu, aby se tomuto silnému jedinci zavděčili. (Sochůrek III. 2007)

Faktory vytvářející prizonizaci (Sochůrek III., 2007):

- Ubytovací zázemí věznic – většina věznic poskytuje hromadné ubytování vězňů. Pod tímto si můžeme představit celu, na které jsou ubytováni vězni po menších skupinkách (nejčastěji po čtyřech, existují však cely, kde je až 10 lidí). Ubytování odsouzeného po jednom je v České republice výjimkou.
- Charakter věznice – záleží na složení vězňů, typu věznice (s dohledem, s dozorem, s ostrahou, se zvýšenou ostrahou (Sochůrek II., 2007), délce trestů, umístění odsouzeného na konkrétní oddělení.
- Penitenciární zacházení s vězni ze strany personálu – záleží na délce doby, kdy jsou odsouzení pod přímým vlivem zaměstnanců Vězeňské služby (doby kdy pracují, volnočasové aktivity či speciální metody zacházení).
- Celková aktuální situace ve věznici (atmosféra) – závisí na aktuální situaci jak uvnitř věznice, tak i venku, ve společnosti. Důležité je také složení vězňů.
- Nutnost zajištění vnitřní a vnější bezpečnosti věznice – kontroly cel, osobní prohlídky – to vše se podílí na míře napětí ve věznicích.
- Materiální a technické pomůcky – vybavení cel, vybavení věznice, které mohou vězni využívat, rozvržení věznice, sociální zázemí, míra modernosti budovy, prostory pro aktivity (např. knihovny, tělocvičny,...)
- Zaměstnávání vězňů – důležité přiměřené a férové ohodnocení, nabídka práce.
- Možnost sportovního, zájmového a kulturního vyžití

2.3.2. Recidiva

Mluvíme-li o recidivě, máme na mysli návrat propuštěné osoby ke svému negativnímu chování a ke svým návykům před odsouzením a tím pádem i návrat zpět do věznice a to z toho důvodu, že propuštěný spáchal trestný čin, za který byl znovu odsouzen. Recidiva nám ukazuje, že snaha odborného personálu ve věznicích o resocializaci neproběhla tak, jak by měla. (Mařádek, 2003)

Hanuš (2005) ve své knize uvádí, že i když patří Česká republika mezi země Evropy, které mají největší kapacitu odsouzených, jejich náprava je zde téměř nihilní. Toto tvrzení se týká hlavně pachatelů, kteří spáchali středně těžký a nejtěžší trestný čin. Recidivisté tvoří skoro čtvrtinu všech vězňů, u osob, které byly odsouzeny více než dvakrát, se toto procento dokonce šplhá až na neuvěřitelných 48 %. V knize se také píše, že převážná část všech recidivistů, jsou mladí lidé (do 30 let). Tato čísla nám tedy ukazují, že se sociální práci v penitenciární praxi není vše v pořádku.

Nejčastější jevy ovlivňující recidivu:

- Sociální prostředí – do sociálního prostředí, které podporuje recidivu, můžeme zařadit např. nefungující rodinu (rozvod,...), nedostačující mravní výchova, ztráta sebevědomí (nejčastěji o sebevědomí přicházejí v dětství), výskyt nežádoucích jevů v blízké rodině (alkoholismus, prostituce, násilí,...) nebo také to, že rodiče podporují u svého dítěte agresivitu.
- Kriminalita mládeže – důležité je dbát na správnou výchovu dětí a mladistvých, podporovat pozitiva a vyřazovat z jejich života vše, co by mohlo negativně ovlivnit jejich chování. Důsledně řešit šikanu, útěky z domova, záškoláctví, drobné krádeže, drogy či začleňování se do různých gangů.
- Drogy, alkohol, gamblerství – velice úzce souvisí s kriminální recidivou. Celkově jakákoliv závislost ovlivňuje páchaní trestného činu ať už úmyslně nebo nedbalostí.
- Vnitřní předpoklady jedince – např. mentální retardace blízce souvisí s recidivou. Tito lidé si však často spáchání trestného činu neuvědomují. Někteří lidé se se sklony ke kriminalitě rodí, mají různé úchytky, deviace apod. U těchto lidí k recidivě dochází často, jsou totiž velice těžce převychovatelní.

3. SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK V PENITENCIÁRNÍ PRAXI

3.1. Postavení sociálního pracovníka ve věznicích

Sociální pracovník ve vězení je specializovaným zaměstnancem vězeňské služby. Je to osoba, která doprovází vězněného po celou dobu jeho pobytu ve vězení a snaží se především o to, aby přechod z vězení do běžného života byl pro odsouzeného co možná nejlehčí a proběhl plynule a bez problémů. (Sochůrek, 2007) Sociální pracovník řeší s odsouzenými problémy týkající se sociální oblasti. Tato funkce je ve vězení velice důležitá, autorka si dokonce myslí, že naprosto nezastupitelná. Sociální pracovník ví přesně, jak s odsouzeným člověkem zacházet, co dělat pro to, aby odsouzený udělal značný pokrok a jeho resocializace proběhla bez problémů.

Zaměstnanec ve funkci sociálního pracovníka blízce spolupracuje s psychologem, speciální pedagogem, vychovatelem, dozorcí a velmi úzce spolupracuje také s duchovním. (Látal, 2011) Duchovní se v současné době ve věznicích uplatňují častěji a častěji. Role sociálního pracovníka a duchovního jsou velmi úzce spojeny a časopis Sociální práce (č. 2/2012) tvrdí, že se doplňují a v některých případech se dokonce překrývají. Obě tyto funkce totiž směřují k jednomu cíli – plynulá resocializace odsouzeného. Duchovní k tomuto cíli dopomáhá tím, že učí odsouzeného člověka podívat se na sebe samotného v pravdivém světle, přiznat svou vinu a učí ho se s tímto vším pak vyrovnat. Sociální pracovník se zaměřuje na klienta spíše „z venku“, tzn. na sociální fungování klienta, zatímco kaplan pracuje na klientovi „zevnitř“. Pracovní nasazení sociálního pracovníka a duchovního je tedy podobné – oba dva jsou vůči svým klientům empatičtí, naslouchají jim a snaží se pochopit jejich problémy. Vzhledem k výše popsané blízké spolupráci, je velice důležité, aby spolu duchovní a sociální pracovník komunikovali a v případě nutnosti pracovali jako tým. Obdobně to má však sociální pracovník s výše uvedenými funkcemi, se kterými také spolupracuje a je důležité, aby komunikace mezi nimi nevázla a všichni byli schopni pracovat jako jeden tým (pro to, aby plně vyhověli odsouzenému a jeho resocializace proběhla bez problémů).

Vzhledem k vysoké citlivosti údajů o obviněných má sociální pracovník povinnost dodržovat zákony a předpisy, které upravují výkon jeho funkce. Důležité je, aby sociální pracovník dodržoval nepsaná pravidla slušného chování a pravidla ukotvené v Kodexu sociálních pracovníků. V tomto kodexu jsou popsány pravidla etického chování sociálního pracovníka ve vztahu ke klientovi (v našem případě k odsouzenému a jeho rodině). Sociální pracovník by se měl také držet pravidel Etického kodexu ve vztahu ke svým kolegům, zaměstnavateli, ve vztahu ke společnosti a také ve vztahu ke své odbornosti a ke svému povolání. (Etický kodex sociálních pracovníků) U sociálních pracovníků, kteří toto svoje povolání vykonávají v oblasti sociální práce (nevztahuje se tedy pouze na sociální pracovníky v penitenciární praxi, ale na sociální pracovníky obecně), je důležité jejich vzdělání, odborná a zdravotní způsobilost a také způsobilost k právním úkonům.

3.2. Konkrétní úkony / funkce sociálního pracovníka ve věznicích

Roli a postavení sociálních pracovníků v penitenciární praxi svým nařízením ukotvil generální ředitel Vězeňské služby České republiky. Funkce a úkony sociálního pracovníka odd. výkonu vazby stanovil v Nařízení generálního ředitele č. 21/2010 v § 19. Toto nařízení popisuje funkce, jako jsou např.:

- Úkoly sociálního pracovníka při práci s odsouzenými
 - Poskytování sociálně - právního poradenství
 - Řešení rodinných problémů odsouzených
 - Navrhuje a pokouší se realizovat preventivní péči v oblasti sociálně patologických jevů u odsouzených
 - Úzce spolupracuje se zařízeními ústavní a ochranné výchovy, dále pak také s obcemi, zdravotnickými a školskými zařízeními, s úřady práce, charitami apod.
- Další úkony, které plní sociální pracovník:
 - U mladistvých obviněných pracuje na sociálním posouzení
 - Vede preventivně výchovné nebo vzdělávací programy

Výše uvedené úkoly popisuje Nařízení generálního ředitele VS. Podíváme-li se do knihy od PhDr. Sochůrka (2007), můžeme zde nalézt obdobný výčet činností sociálního pracovníka v penitenciární praxi. Sociální pracovník je zde popisován jako „odborný zaměstnanec, jehož základním úkolem je samostatná sociální práce, která je zaměřena zejména na plynulý přechod odsouzených do řádného občanského života. Při jejich realizaci dbá na zajištění a dodržení standardů kvality poskytovaných sociálních služeb.“ (Sochůrek III. díl, 2007:14)

Sochůrek (2007) zde popsal několik úkolů, povinností sociálního pracovníka jako je např.:

- Podílí se na vzniku programů zacházení s odsouzenými a tyto programy dále spolu s ostatními, odborně způsobilými kolegy zpracovává a tzv. „šije na míru“ každému odsouzenému
- Tyto konkrétní programy dále upravuje dle potřeby odsouzených a vyhodnocuje jejich účinnost
- Poskytuje sociálně právní poradenství, výchovnou a poradenskou činnost
- Udržuje úzký pracovní kontakt s církvemi, orgány státní správy, zájmovými občanskými sdruženími apod.
- Snaží se o navázání kontaktu s příbuznými odsouzených
- Vybírá odsouzené pro konkrétní práci
- Spolu s ostatními kolegy zkoumá příčiny vzniku mimořádných událostí

Další neméně důležité úkoly, které Sochůrek (2007) neuvádí, mohou být například spolupráce se sociálním kurátorem či Orgánem sociálně právní ochrany dětí nebo při propuštění odsouzeného spolupracuje se sociálními službami, které by odsouzený mohl v okolí svého bydliště využít, také zajišťuje dopravu propuštěného do místa jeho bydliště nebo tomuto konkrétnímu propuštěnému vypíše seznam pracovních míst v okolí jeho trvalého bydliště.

PRAKTICKÁ ČÁST

4. METODOLOGIE

4.1. Cíl výzkumu a výzkumná otázka

Vzhledem k tomu, že se autorka v minulosti osm let věnovala studiu sociální práce a její navazující bakalářské studium s tímto oborem úzce souvisí, výběr tématu pro její bakalářskou práci se značně zúžil. Oboru sociální práce se chce věnovat i nadále v profesním životě, proto přemýšlela nad tématy, které by pro ni byly v pracovním životě určitým způsobem užitečné. Bakalářskou práci si tedy zvolila na téma sociální práce v penitenciární praxi a z toho tématu jí lehce vznikla výzkumná otázka a cíl její práce. Závěrečná práce studia tedy vznikla s cílem zjistit to, jak doopravdy fungují sociální pracovníci ve věznicích a co vlastně vůbec dělají, jaké mají ve svém postavení povinnosti a zda je tato práce důležitá. Práce je určena hlavně laikům, kteří nemají hluboké poznatky o sociální práci ve věznicích.

Výzkumná otázka *„Jaký smysl má podle sociálních pracovníků sociální práce ve vězení, myšleno ve vztahu ke klientovi (vězněnému) i ve vztahu ke společnosti“* jí pomohla vyhotovit stručný popis funkce sociálního pracovníka ve vězení a předpokládá, že dokáže laikům, veřejnosti či studentům jasně a srozumitelně přiblížit důležitost, vážnost a nepostradatelnost funkce sociálního pracovníka ve vězení.

Jak se již zmínila, téma jsem vybrala hlavně proto, že jí může do budoucna pomoci v jejím profesním životě. Bude se v této problematice lépe orientovat. V minulosti studovala VOŠ, obor sociální práce a její závěrečná absolventská práce byla zaměřena na zvířata, konkrétně na zooterapii. Tato terapie pomocí zvířat se dá uplatnit i v problematice, kterou se zabývá v této práci a proto si také toto téma vybrala. Nechtěla dvě odlišná témata, ale témata, která je schopná spojit v jedno, velmi užitečné.

4.2. Volba metodologie

Vzhledem k tomu, že už (jak se zmínila už v předchozí kapitole) měla možnost jednu závěrečnou práci psát, měla více zkušeností a poznatků o metodologii, kterou by mohla použít. Absolventskou práci zvolila jako výzkumnou, nikoli teoretickou a s touto volbou byla velice spokojená. To je důvod, proč si i pro tuto práci zvolila výzkum. Autorka je ráda s lidmi v kontaktu a to jí výzkumná práce dovoluje. Jestliže chce člověk pracovat na výzkumné práci, staví se před jednu, velmi důležitou otázku – kvalitativní či kvantitativní výzkum? Hendl (1999:161) ve své knize uvádí větu, která pisatelce částečně pomohla se rozhodnout. Tato věta zní: „Výběr metody pro sběr dat se zakládá na požadovaném typu informace i na tom, od koho ji budeme získávat a za jakých okolností se tak bude dít.“ Díky tomuto poznatku byla u autorky jasná volba výzkum kvalitativní. Právě tento druh výzkumu jí umožňuje být s lidmi v přímém kontaktu, což jí plně vyhovuje. Může sledovat verbální i neverbální komunikaci respondentů a to je pro ni důležité (jak v pracovním životě, tak i v životě soukromém). Někteří autoři berou kvalitativní výzkum jako úplný opak výzkumu kvantitativního (Hendl, 1999). Ve stejné knize však autor píše o jiných autorech, kteří tento výzkum berou jako určité doplnění kvantitativního výzkumu. Ať už se kvalitativní výzkum bere jako doplnění, či opačný způsob získávání dat potřebných k výzkumu, postupem času se propracoval na pozici, kdy se jeho postavení stává rovnocenným vůči ostatním výzkumům. Dle Hendla (1999) je tento typ výzkumu svým způsobem pružný a to hlavně z toho důvodu, že otázky, které respondentům klademe, můžeme v průběhu výzkumu a dokonce i během analýzy libovolně měnit. Výzkumník, který kvalitativní výzkum provádí, je často nazýván detektivem. Jeho aktivity totiž práci detektiva do značné míry připomínají. Výzkumník se snaží hledat odpovědi takovým způsobem, aby mu pomohly najít odpověď na jeho výzkumnou otázku, z těchto odpovědí následně dedukuje a získané informace pečlivě analyzuje. (Hendl, 1999)

Pokud bychom chtěli najít jasnou definici, která by nám byla schopná odpovědět na otázku jaký je rozdíl mezi kvalitativním a kvantitativním výzkumem, hledali bychom nejspíš velice dlouho a pravděpodobně bychom takovouto definici ani nenašli. Švaříček a Šedřová (2007) ve své knize Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách uvádí, že každá definice se zaměřuje na jiný znak, který odlišuje dva zmíněné výzkumy.

Definice bývají založeny na typu dat či typu analýzy těchto dat. Mohou být také zaměřené na metodu sběru dat.

Definovat kvalitativní výzkum se podle autorčina názoru nejlépe povedlo autorům Straussovi a Corbinové, kteří ve své knize *Základy kvalitativního výzkum – postupy a techniky metody zakotvené teorie* tento výzkumu definovali tímto způsobem – „Termínem kvalitativní výzkum rozumíme jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobu kvantifikace. Může to být výzkum týkající se života lidí, příběhů, chování, ale také chodu organizací, společenských hnutí nebo vzájemných vztahů.“ (Strauss, Corbinová, 1999:10).

4.3. Výběr výzkumného vzorku, charakteristika výzkumného vzorku

4.3.1. Výběr výzkumného vzorku

Pro tuto práci se výzkumným vzorkem stali sociální pracovníci a sociální pracovnice, kteří tuto svoji funkci vykonávají ve věznicích. Autorka při výběru vzorku zvolila nepravděpodobnostní techniky výběru. Mezi tyto techniky se řadí kvótní výběr, účelový výběr, anketa a technika sněhové koule. (Disman, 2002) Pisatelka si zvolila dvě z těchto technik a to konkrétně účelový výběr a techniku sněhové koule.

Účelový výběr – tato technika je založena na tom, že výzkumník přesně ví, co chce pozorovat (Disman, 2002) (v případě tohoto výzkumu se tím stali sociální pracovníci).

Technika sněhové koule – tato technika se pro ni stala důležitou až v průběhu výzkumu. Jedná se zde o to, že člověk (v mém případě ochotný sociální pracovník) se kterým provádíme rozhovor, nám doporučí člověka dalšího a takto se objevují další respondenti vhodní pro výzkum. Tento proces se neustále opakuje až do doby, kdy nám respondent není schopen doporučit někoho dalšího.

4.3.2. Charakteristika výzkumného vzorku

R1

- Žena
- Sociální pracovník
- Věznice v Jihomoravském kraji

R2

- Muž
- Sociální pracovník
- Věznice v Jihomoravském kraji

R3

- Muž
- Sociální pracovník
- Věznice v Jihomoravském kraji

R4

- Muž
- Sociální pracovník
- Věznice v Jihomoravském kraji

R5

- Muž
- Sociální pracovník
- Věznice v kraji Vysočina

R6

- Žena
- Sociální pracovníce
- Věznice v kraji Vysočina

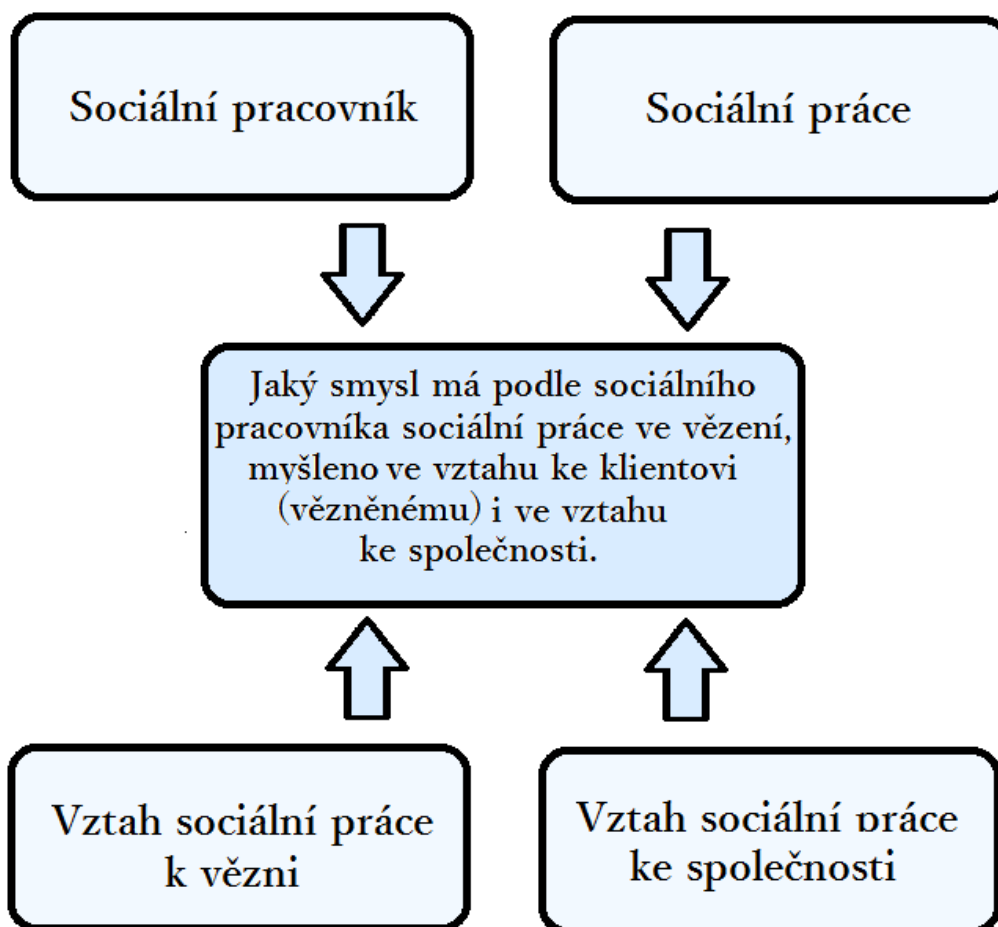
Všichni sociální pracovníci jsou v přísné anonymitě. Tuto anonymitu tvůrkyně respondentům zajistila. Každý z těchto partnerů byl o této anonymitě slovně srozuměn. Všechny věznice, ve kterých autorka prováděla rozhovory potřebné k vypracování této bakalářské práce, jí poskytly souhlas (viz. příloha č. 2).

4.4. Konceptualizace

„Konceptuální rámec výzkumu znamená systém konceptů, předpokladů, očekávání a teorií, které stojí u vstupu do výzkumného šetření.“ (Švaříček, Šed'ová, 2007:64)

Při tvorbě této konceptualizace vycházela autorka z výzkumné otázky. Konceptualizace je rozdělena do pěti částí, z nichž nejdůležitější – výzkumná otázka – je umístěna uprostřed a z této části vyplývají čtyři hlavní okruhy. Tyto hlavní okruhy jí pomohou najít odpověď na výzkumnou otázku. Níže jsou tyto čtyři témata stručně popsány a také pomohly k vytvoření otázek, na které respondenti odpovídali. Odpovědi autorka uvádí a analyzuje v další kapitole – analýza.

Graf 1 - Konceptualizace

Sociální pracovník

Sociální pracovník je důležitou součástí této práce. To je také ten důvod, proč autorku zajímal nejvíce. V této části se snaží zjistit důležité informace o sociálním pracovníkovi jako konkrétní osobě. Zaměří se zde na to, jak dlouho vykonává tuto funkci, zda ho/jí tato jeho/její práce naplňuje a přináší mu/jí pocit smysluplnosti. Také se bude ptát na to, proč si tuto práci vybral/a a zda se mu/jí dostává pozitivní zpětné vazby. Chce také zjistit jaké vzdělání je potřebné pro výkon této funkce, kolik sociálních pracovníků připadá na jednu věznici a také kolik klientů má sociální pracovník ve věznici

na starosti. Jako zajímavost se bude snažit zjistit nějaký zajímavý příběh, který zpestřil jejich práci.

Sociální práce

V tomto okruhu chce autorka zjistit něco o sociální práci v konkrétní věznici. Bude se ptát např. na to, jaké sociální služby jsou v dané věznici nabízeny, zda zde podle názoru sociálního pracovníka nějaká služba chybí a také bude chtít znát odpověď na to, jaká služba je ve věznici nejvíce využívána.

Vztah sociální práce k vězni

Tento okruh je trošku obsáhlejší, protože sociální práce s vězněnými je velmi důležitá. Sociálních pracovníků se bude ptát na pozitivní odezvu mířenou od klientů k nim. Také ji bude zajímat, co si sociální pracovník myslí o počtu strávených hodin s jednotlivými klienty a zda se najdou i takoví jedinci, kteří pomoc poskytovanou sociálními pracovníky odmítají. Důležitá informace je také to, co se děje s odsouzeným po odpykání trestu, zda jim pracovník pomáhá s ubytováním, s rodinnými vztahy či s řešením např. alimentů. Určitě ji bude zajímat také zda se rodina angažuje do práce s odsouzeným, tedy příbuzným dané rodiny, zda je sociální pracovník schopen pomoci v oblasti profesního života odsouzeného, který následuje po odpykání trestu. Bude se také snažit zjistit jaké doklady jsou potřebné a po odsouzených vyžadované při nástupu k výkonu trestu a jaké osobní věci si odsouzený může ponechat.

Vztah sociální práce ke společnosti

V tomto okruhu bude pátrat po odpovědích na otázky týkající se společnosti a sociální práce, např. jak společnost vnímá funkci sociálního pracovníka ve vězení, zda tuto funkci vidí společnost jako důležitou a také chce zjistit, zda existuje nějaká statistika, která by uváděla procento klientů sociálních pracovníků, kteří se úspěšně začlenili do společnosti.

4.5. Nástroj sběru dat

V kvalitativním výzkumu se dá použít hned několik nástrojů, pomocí kterých jsme schopni posbírat data potřebná k práci. Vzhledem k povaze této práce, si autorka zvolila dva nástroje, pomocí kterých se jí data sbírala pohodlně. Těmito dvěma nástroji má na mysli hloubkový rozhovor a neméně důležité zúčastněné pozorování. Tyto dva nástroje sběru dat jsou pro ni ideální i z osobního hlediska, protože je velice ráda v osobním kontaktu s konverzačními partnery a baví ji porovnávat, zda jejich odpovědi odpovídají i jejich neverbální komunikaci (sledují výrazy tváře, gestikulaci apod.).

Hloubkový rozhovor

Hloubkový rozhovor je podle autorů Švaříčka a Šed'ové (2007) jedním z nejpoužívanějších nástrojů sběru dat, který můžeme využít v kvalitativním výzkumu. Jedná se o takovou metodu, ve kterém výzkumník pokládá otázky a na tyto otázky následně odpovídá respondent neboli konverzační partner. (Švaříček, Šed'ová, 2007)

Hloubkový rozhovor můžeme rozdělit na dva základní typy. Prvním typem je polostrukturovaný rozhovor. V tomto případě si výzkumník otázky připraví před uskutečněním daného rozhovoru a tyto otázky postupně pokládá konverzačnímu partnerovi. Druhý způsob hloubkové rozhovoru je nestrukturovaný rozhovor (můžeme se také setkat s názvem narativní rozhovor). V tomto případě si výzkumník předem připraví pouze jednu základní otázku a na základě toho, jak mu konverzační partner odpovídá pokládá další domyšlené otázky. (Švaříček, Šed'ová, 2007)

Při výzkumu, který je součástí této bakalářské práce použila pisatelka polostrukturovaný rozhovor, tedy jak již bylo zmíněno rozhovor, kdy jsou otázky předem připravené.

Zúčastněné pozorování

I když je hloubkový rozhovor považován za nejčastější metodu sběru dat v kvalitativním výzkumu, zúčastněné pozorování je základní metodou. V knize Švaříčka a Šed'ové můžeme nalézt definici této metody - „dlouhodobé, systematické a reflexivní sledování probíhajících aktivit přímo ve zkoumaném terénu s cílem objevit a reprezentovat sociální život a proces.“ (Švaříček, Šed'ová, 2007:143) Výzkumník,

který používá pro sběr dat metodu zúčastněného pozorování má dvě role. Roli pozorovatele (badatele) a roli účastníka. Role účastníka se však liší od respondenta v tom, že výzkumník je účasten v podstatně nižší míře než konverzační partner. (Švaříček, Šed'ová, 2007)

4.6. Časový a místní rámec, Etika výzkumu

4.6.1. Časový a místní rámec

Díky omezenému počtu sociálních pracovníků na danou věznici, ve které byl výzkum prováděn, byla autorka nucena využít těchto institucí více. Prostředí, kde se výzkum uskutečňoval, se tedy měnilo. Autorka se snažila být co možná nejmenší zátěží v pracovním životě sociálních pracovníků a tak se plně podřídila času i místu, kde byl výzkum prováděn. Místo mohu konkretizovat na dané věznice. Datum a čas rozhovoru byl v plné režii respondentů.

Rozhovory byly prováděny v časovém rozmezí jednoho týdne, v měsíci lednu. S konverzačními partnery komunikovala autorka už dříve.

4.6.2. Etika výzkumu

Etika výzkumu je velmi důležitou součástí práce. Je důležité držet se etických pravidel či etického chování. Všechny pomáhající profese (ať už se jedná o učitele, psychologa či sociálního pracovníka) mají speciální etické kodexy, kterých je důležité se držet. Vzhledem k dlouholetému studiu oboru sociální práce má autorka Etický kodex sociálních pracovníků velmi dobře nastudovaný. Tímto kodexem se tedy částečně řídila.

V podstatě můžeme říct, že etické zásady jsou jakási pravidla, které je velice důležité dodržovat při výzkumu. Neplatí však zásada, že pokud plně dodržíme tyto etické zásady, bude náš výzkum vyhovující a dobrý. Je na každém výzkumníkovi, zda pravidla dodrží striktně tak, jak jsou napsaná, a nebo si je poupraví tak, aby v co možná nejvyšší míře vyhovovala danému výzkumu. (Švaříček, Šed'ová, 2007)

V již zmiňované knize od autorů Švaříčka a Šed'ové (2007) je uveden výčet základních etických principů (můžeme je také nazývat etické zásady), které je velmi důležité dodržovat při provádění výzkumu. Mezi tyto pravidla mohou být zařazeny:

- Zpřístupnění práce účastníkům výzkumu – tato zásada není pro výzkumníka povinná, je však vhodné ji dodržovat. Jestliže výzkumník slíbí respondentům to, že je nechá nahlédnout do své práce a zpřístupní jim tím svoje výsledky výzkumu, je nepsanou povinností jim toto poskytnout. Neudělá-li tak, bylo by to krajně nevhodné a navíc by mohl u respondentů vyvolat odpor pro jakýkoliv další výzkum a tudíž zmenšit počet ochotných partnerů podílet se na výzkumu, který je už tak velice malý.
- Poučený souhlas – před začátkem plánovaného výzkumu je důležité si od respondentů vyžádat souhlas (ideálně by měl být tento souhlas jakýmkoliv způsobem zdokumentovaný, není to však povinnost). Tato zásada je nejčastěji porušována tím, že výzkumník raději zatají některé důležité a zásadní informace o výzkumu, protože ví nebo předpokládá, že pokud by tyto informace uveřejnil, respondent by s výzkumem nesouhlasil.
- Důvěrnost – důležité je respondenta ujistit v tom, že výzkumník neuveřejní žádná taková data, podle kterých by kdokoliv mohl respondenta identifikovat. Toto pravidlo by mělo být striktně dodržováno a pokud výzkumník není schopen tuto zásadu dodržet, jeho práci by neměl vůbec publikovat. Velice důležité je, aby konverzační partneři, kteří byli ochotni se podílet na výzkumu, nebyli díky tomuto výzkumu nikterak poškozeni.

5. ANALÝZA

V této poslední kapitole se autorka důkladně věnuje mému výzkumu, tedy praktické části bakalářské práce. Všechny data, které použila v tomto výzkumu, získala od svých respondentů pomocí rozhovorů. Tyto rozhovory nebylo vzhledem k velmi přísným podmínkám pro vstup do věznice umožněno nahrávat na diktafon či jiné nahrávací zařízení. Odpovědi konverzačních partnerů tedy pečlivě zapisovala na papír a z těchto poznámek tedy čerpá.

Získaná data interpretuje ve čtyřech základních tematických okruzích. Pomocí těchto okruhů se jí podařilo nalézt odpověď na výzkumnou otázku. Okruhy již podrobně popsala v kapitole č. 4.4. – Konceptualizace a proto je zde již rozepisovat nebude.

5.1. Sociální pracovník

Sociální pracovník je klíčovou osobou této bakalářské práce. Díky nim jsem byla schopná výzkum a celkově práci dokončit. Otázky, které sociálním pracovníkům pracujícím ve věznicích pokládala, jsou následující:

- Jak dlouho pracujete v této věznici?
- Proč jste si vybral/a práci ve věznici?
- Přináší Vám tato práce pocit smysluplnosti?
- Dostává se Vám pozitivní zpětné vazby?
- Kolik sociálních pracovníků pracuje v této věznici?
- Kolik klientů máte v průměru „na starosti“?
- Jaké vzdělání je potřeba pro výkon této funkce?
- Máte nějaký zajímavý příběh, o který byste se byl/a ochotný/á podělit?

První otázka byla pro všechny konverzační partnery velice jednoduchá a všichni odpověděli téměř okamžitě. Odpovědi byly jednoslovné, pro autorku ale velice zajímavé a to hlavně z toho důvodu, že tyto odpovědi pro ni byly i překvapivé.

Například odpověď respondenta č. 3 pro ni byla právě jednou z těch odpovědí, které ji velmi překvapily: „*V této věznici pracuji již přes dvacet let.*“ Na této odpovědi autorka zaskočila právě délka profesního života respondenta v této věznici. Na autorčin vkus je dvacet let již úctyhodná délka a tohoto sociálního pracovníka velmi obdivuje. Tato odpověď však nebyla odpovědí s nejdelším počtem let strávených jako sociální pracovník ve věznici. R4 v této věznici pracuje dokonce už 25 let. Odpovědi dalších partnerů se pohybovaly v rozmezí 2 – 10 let. R5 pracuje na pozici sociálního pracovník nejkratší dobu, v porovnání s ostatními respondenty. Ve věznici však pracuje už osm let. R5 odpověděl: „*Ve věznici pracuji už osmým rokem, na pozici sociálního pracovníka však teprve dva roky.*“

Odpovědi na tuto otázku přivedly autorku k názoru, že sociální práce ve věznici má určitě uplatnění, protože pokud by neměla, předpokládám, že by sociální pracovníci na svých pozicích nevydrželi tolik let.

U další otázky, kterou partnerům pokládala, chtěla autorka znát důvody proč si vybrali zrovna práci sociálního pracovníka ve vězení. Odpovědi byli různé a některé znovu velmi překvapující. Odpověď R3 byla zrovna tou, která autorku zarazila: „*Protože když jsem sem přišel, na výběr jsem neměl. Jsem jiná profese, tady ale bylo místo. Bylo to v době, kdy se všude propouštělo a tady bylo místo. Nebyl to můj plán ani sen.*“ Tento sociální pracovník byl do práce ale velmi zapálený a bylo vidět, že ho práce s vězni naplňuje a baví. Ostatní respondenti jsou v oboru vystudovaní a za touto prací šli v podstatě cíleně. Například R2: „*Chtěl jsem to zkusit a vidíte? Držím se tady, baví mě to totiž!*“ Odpověď R1 byla také velmi podobná: „*Tato práce mě vždy lákala a věděla jsem, že mě to bude bavit.*“ Také R6 odpověděla velice obdobně: „*Po škole jsem chtěla vykonávat práci v oboru sociální práce, podala jsem sem žádost a klaplo to.*“ U konverzačního partnera č. 5 nebyla práce ve vězení prioritní, chtěl pracovat s postiženými dětmi, což se mu splnilo. Bohužel podle jeho slov těchto dětí ubývalo a nezbývalo mu tedy nic jiného, než si hledat práci jinde. Práci hledal ve stejném oboru, pouze s jinou cílovou skupinou a vězni byli číslo dvě: „*Dřív jsem pracoval se sluchově postiženými dětmi, tyto děti však ubývaly, tak jsem si dal žádost sem.*“ Odpovědi na tuto otázku autorce tedy přinesly pohled na věc takový, že v minulém století platilo - pokud to měl, jak se říká, člověk v sobě, nebylo v podstatě potřeba vzdělání v oboru. K tomuto

názoru by se přiklonila i v současné době. Samozřejmě, že je důležité určité vzdělání a orientace v oboru. Pokud to však člověka baví a rád pracuje s lidmi a pomáhá jim, obor vzdělání bych asi příliš neřešila. Je však potřeba mít důležité zkušenosti. Ostatní respondenti vzdělání v oboru mají.

Třetí otázka, kterou pisatelka respondentům pokládala, se týkala pocitu smysluplnosti. Zajímalo ji, zda jim práce sociálního pracovníka ve vězení nějaký takovýto pocit přináší. Odpovědi byly v podstatě stejné. Všem tazajícím práce pocit smysluplnosti v jistých případech přináší, ale není to pravidlo. R1 jí odpověděla: „*Jistý pocit smysluplnosti tu je, ale určitě není stoprocentní. Víte, když vidíte, že si někteří vůbec neváží toho, co pro ně děláte, tak je to těžké.*“ R5 má velice podobný názor: „*Rozhodně ano, záleží jak který klient to ocení, pak vidíte, jestli tam ten smysl je nebo ne.*“ Ostatní odpověděli v podstatě stejně. (R6: „*Určitě ano, při práci s rodinou nebo s úřady ano, je to těžký, ale co by bez nás dělali?*“ nebo odpověď R3: „*Někdy ten pocit smysluplnosti mám, ale není to pravidlo a není to vždy.*“) Odpovědi na třetí otázku utvrdili autorčinu představu o pocitu smysluplnosti při této práci. Tento pocit se objevuje u každého sociálního pracovníka, jen ne u všech případů. Je logické, že pokud klienti pomoc neocení a ještě ji kritizují, pocit smysluplnosti se neobjeví. Podle odpovědí jsou však takoví jedinci spíše ojedinělí a převládají ti, co jsou za pomoc rádi.

Odpovědi na čtvrtou otázku byli velice podobné odpovědím na otázku tři. Pozitivní zpětná vazba se podle respondentů objevuje, jen ne u všech případů. Například R1 toto potvrdila ve své odpovědi naprosto přesně: „*Jak kdy no, Jako určitě ano, ale ne ve všech případech.*“ Stejně tak i odpověď R2: „*Jak kdy a jak od koho. Někteří vězni jsou vděční, jiní nám tu práci ještě poplívou.*“ A to, že se pozitivní zpětná vazba objevuje dokazují také odpovědi ostatních. (R3: „*Řekl bych, že ano, pokud se něco povede a něco vypracujeme pro odsouzené, tak nám i poděkují. Není to pravidlo.*“) R4 dokonce odpověděl o pozitivní zpětné vazbě, se kterou se setkává mimo vězení: „*Samozřejmě, klienti s námi mluví, venku, když je potkám tak nám děkují.*“ R6 registruje pozitivní zpětnou vazbu jak od vězňených, tak i od jejich rodin či úřadů: „*Určitě od rodiny, spoustu případů vážných zdravotních případů, tam je zpětná vazba. I při práci s úřady se objevuje pozitivní zpětná vazba.*“

Další otázka, na kterou se autorka ptala, byla počet sociálních pracovníků v dané věznici. Tyto odpovědi byly jednoslovné, pouze R4 odpověděl celou větou: „*Každá věznice má počet sociálních pracovníků podle počtu odsouzených a je to tabulkově dané Ministerstvem spravedlnosti.*“ Ostatní odpovídali na tuto otázku pouze číslicí. Počet pracovníků ve věznicích, ve kterých byl výzkum prováděn, se pohyboval mezi čtyřmi a pěti pracovníky.

Šestou otázkou se snažila autorka zjistit, jaký počet vězněných má takový sociální pracovník ve vězení na starost. Sociální pracovníci si podle odpovědí dělí odsouzené v podstatě rovným dílem. Nemají však přesně stejný počet odsouzených, někteří jich mají víc, jiní zase méně. To, že se odsouzení takhle rozdělují mezi sociální pracovníky, dokazuje odpověď R3: „*Počet vězňů děleno čtyřmi, dovolené nebo nemoci = klientů víc, ale v průměru je to na čtvrtiny.*“ R1 zase odpověděla následovně: „*Jé, to Vám nemůžu takhle z hlavy říct, často se na nás klienti obrátí jen s jedním problémem a tedy se toto číslo hodně mění. Ale vzhledem k tomu, že jsem tady čtyři, tak se to asi tak nějak průměruje.*“ Žádný s dotazovaných nevěděl přesné číslo, stejně tak tomu bylo i u R2: „*No řekl bych, že dost no, ale přesné číslo nevím.*“ V nejmenované věznici si sociální pracovníci klienty dělí podle pater věznic. Tuto informaci jsem získala od R5: „*Cca. 200 klientů, záleží na zaplnění patra. Jeden sociální pracovník na asi jeden a půl patra.*“

Předposlední otázka se zaměřovala na vzdělání sociálních pracovníků ve vězení. Autorka chtěla zjistit, jaké minimální vzdělání je potřeba. Sami sociální pracovníci si nebyli jistí a proto i odpovědi se občas lišily. Například R1 a R2 se shodli na tom, že stačí vzdělání z vyšší odborné školy, naopak R3 si tvrdě stál za tím, že je potřeba minimálně bakalářské. Stejně tak odpovídal i R4: „*Vysokoškolské, sociální pedagogika nebo sociální práce a nebo vzdělávání dospělých, podle konkrétní personální.*“

Poslední otázkou, na kterou se autorka v tomto okruhu ptala, byl zajímavý příběh. Na tuto otázku většinou nedostala takovou odpověď, jakou si představovala. Pouze R6 jí sdělila zajímavý příběh: „*Odsouzený od 15ti let neměl OP, několikrát byl na úřadech, poslali ho pryč a OP mu nedali. Po zjištění centrálního registru obyvatelstva se zjistila chyba v občanství, on měl ČSFR – jeden rodič byl z Česka, druhý ze Slovenska. My jsme komunikovali s magistrátem a ve spolupráci s nimi a krajským*

úřadem se požádalo o opis rodného listu a přepsání občanství. Pak teprve mohli po sedmi letech, kdy už dávno OP měl mít, mu ho vystavit.“ Ostatní buď odpověděli ve smyslu, že žádný nemají (R5: „Na žádný si nevzpomínám.“, R1: „Těch případů je spousta, ale to by bylo na dlouho a to byste si asi upsala ruku.“ nebo R2: „Těch by bylo! Ale to byste mohla napsat několika set stránkovou knížku.“) Odpověď R4: „Nemohu hovořit, není souhlas klienta, jsou to víceméně lidské osudy těch vězněných osob. Zajímavá práce s exekutory, ale váže mě slib mlčenlivosti.“

5.2. Sociální práce

Druhý okruh, který byl zkoumán, byla sociální práce ve vězení. Sociální práce jako pomoc odsouzeným je velice důležitá. Autorčino ponětí o sociální práci ve vězení však bylo poněkud odlišné od toho, co se z odpovědí dozvěděla. Myslela si, že sociální práce zde probíhá standardně tak, jako v jiných institucích. Odpovědi ji však vyvedly z míry. Otázky, na které autorce partneři odpovídali, byly následující:

- Jaké konkrétní sociální služby jsou zde nabízeny?
- Která sociální služba je nejvíce využívána?
- Myslíte si, že v této věznici chybí některá sociální služba?

Odpovědi hned u první otázky ji zaskočily. Většina sociálních pracovníků své služby nechce nazývat službami sociálními. To může dokázat na odpovědích R3: „*Nenazval bych to sociálními službami, ale službami obecně. Jde o zprostředkování kontaktu s rodinami (ověřování telefonních čísel, pokud chtějí vězni telefonovat, musíme to ověřit). Dáváme dohromady návštěvní kontakty, spolupráce s probační službou, Podané ruce, OSPOD a podobně, vyřizujeme důchody, doklady,...*“ a R1: „*Nejsem si jistá, zda to můžeme nazvat sociálními službami, ale celkově služby jsou tu třeba pomoc při kontaktování rodin, spolupráce s různými institucemi, charitami, vyřizujeme také důchody, občanky apod.*“ Podobně odpověděl i R2: „*Ony to asi nebudou úplně sociální služby, jak se je učíte ve škole, spíš bych řekla služby a pomoc obecně, to mám třeba na mysli vyřizování občanek nebo invalidních důchodů.*“ Odpovědi u dalších byly krátké – R6: „*Sociálně právní poradenství a odborné sociální poradenství.*“ V podstatě stejně odpověděl i R5. Obsáhlejší odpověď na tuto otázku autorce poskytl pouze

R4: „Práce konkrétní s klientem, práce na plné moci, dokladech. Sociální práce vychází z toho, že se jedná o kontinuální sociální práci, v jejímž rámci se udržují přímé pracovní kontakty s orgány státní správy, církvemi, charitami a zájmovými občanskými sdruženími v místě věznice a dle potřeby i v místě trvalého bydliště odsouzeného. Navazují se kontakty s příbuznými odsouzeného a podílí se na šetření sociálních problémů.“

Další otázkou chtěla autorka zjistit, která z výše uvedených sociálních služeb je nejvíce využívána. Vzhledem k tomu, že valná hromada tázaných nepovažuje své služby jako konkrétní sociální služby, jí odpovídali v podstatě stejně, jako u otázky č. 1. Někteří se shodli, že nejčastěji se jedná pomoc s tzv. „papírováním“ – R2: „No myslím, že pomoc s papírama, jako s úřady a tak no.“ Obdobně odpověděla i R1: „Podle mě chtějí vězni nejčastěji pomoc s různým papírováním, to znamená důchody a tak.“ R3 si nebyl úplně jistý tím, který ze služeb se dá považovat za tu nejčastěji žádanou: „Výše uvedené, nelze říct co nejčastěji, v poslední době žádají o důchody – většinou invalidní.“ Závěrem této otázky je tedy, že sociální pracovník pomáhá odsouzeným osobám hlavně při komunikaci s úřady, mezi uvedené „papírování“ můžeme také zařadit pomoc při psaní životopisu, různé kurzy apod.

Poslední otázkou tohoto okruhu se ptala na to, jestli podle respondentů v dané věznici nějaká sociální služba chybí. Jak měla autorka možnost z odpovědí vydedukovat, žádná služba ve věznicích nechybí, sociální pracovníci jsou schopni zajistit vše, o co odsouzený zažádá. To dokazuje odpověď R3: „Tady mají kompletní servis. Na co si vzpomenou, dokáže sociální pracovník splnit.“ Také to potvrzuje R1 ve své odpovědi: „Myslím, že nechybí, zatím co bylo potřeba, tak jsme byli schopni zařídit.“ A i odpověď R2 byla obdobná: „Asi ani ne, myslím, že vše zatím zvládneme a nikdo si nestěžoval, že by mu něco chybělo.“ R4 měl v této otázce jasno a stručně odpověděl: „Určitě nechybí.“ R5 a R6 se shodli na tom, že by se měla zlepšit návaznost s úřady a návaznost po propuštění, dokazují to na odpovědi R6: „Měla by být lepší návaznost s úřady.“

5.3. Vztah sociální práce k vězni

V tomto okruhu se autorka snažila získat informace o tom, jaký je vztah mezi sociální prací ve vězení a vězněným samotným. Tuto informaci zjišťovala pomocí osmi otázek, které si předem připravila. Vztah mezi sociální prací a odsouzeným je velmi důležitý a proto je tento okruh více obsáhlý. Otázky, které pokládala, byly následující:

- Má Vaše práce u klientů pozitivní odezvu?
- Myslíte si, že počet strávených hodin s jednotlivými klienty je dostačující pro plynulou a úspěšnou reintegraci odsouzeného po propuštění?
- Odmítají klienti Vámi nabízenou sociální pomoc?
- Jestliže s klientem řešíte ubytování po propuštění z výkonu trestu, rodinné vztahy, péči o děti, alimenty a jiné, dostává se Vám pomoci od rodiny odsouzeného?
- Zařizuje-li se zaměstnání pro odsouzeného, jaký je postup?
- Jaké doklady jsou požadovány po vězni při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody?
- Při nástupu musí odsouzený člověk odevzdat své osobní věci? Pokud ano, kam se tyto věci ukládají? A budou mu vráceny?

První otázkou se tedy ptala sociálních pracovníků na pozitivní odezvu mířenou od odsouzených k nim. Odpovědi jí ukázaly a potvrdily, že každý s klientů (neplatí to pouze u odsouzených, ale u všech klientů různých cílových skupin) je individuální osobnost a proto se ke každému musí přistupovat jednotlivě. Záleží na člověku, jakým způsobem je vychovaný a jak se chová. To se potom odráží na tom, zda poskytnou sociálnímu pracovníkovi pozitivní zpětnou vazbu čili odezvu, nebo ne. To dokazuje odpověď R2: *„No jak u koho právě. Někteří jsou vděční, jiní vůbec a ještě nadávají.“* Stejný názor na toto téma měla i R1: *„To už jsem říkala. Jasně, že nějakou odezvu to má, ale ne u každého je ta odezva pozitivní, ale ano, setkávám se i s pozitivní, třeba mi přijdou osobně poděkovat.“* I R3 odpověděl v podstatě stejně: *„U některých kladná odezva (poděkování), někteří to berou automaticky, že je to naše práce, někdo dokonce nadává, že to dlouho trvá.“*

Následující otázka se týkala počtu strávených hodin s konkrétním klientem. Stejně jako předchozí otázka, to je podle odpovědí, které autorka získala, individuální. Každý člověk /odsouzený/ je jiný a každý potřebuje jiný počet hodin. R3 jí na tuto otázku řekl: *„Ať s nimi strávíme kolik chceme hodin, tak jim to ubytování a zaměstnání nemůžeme zcela zajistit. Dělá to kurátor a to nemůžeme ovlivnit. My to kurátorovi řekneme, kdy má výstup, ti to zajistí. Vězni tam často ale nechtějí, pak si na nás stěžují. Mohou si zde pouze udělat rekvalifikační kurzy, přes ÚP, ale řada z nich to nechce dělat.“* Podle některých sociálních pracovníků však počet strávených hodin s klientem stačí, konkrétně podle R4: *„Ano, stačí, každý den osm hodin a oni mohou kdykoliv přijít.“* I R6 ve většině případů počet hodin stačí: *„Ne u všech, ale u většiny ano.“* R1 se o počtu strávených hodin se svými klienty vyjádřil následovně: *„Jak u koho, to je individuální. Musíte to brát tak, že u některých vězňů by nestačily ani tisíce hodin.“*

Třetí otázkou se ptala, zda se setkali tázaní s tím, že by klient jejich pomoc odmítl. U této otázky se opět potvrdila individualita každého člověka. Někteří odmítají, někteří ji naopak vítají s otevřenou náručí. Také záleží na tom, jak mi odpověděla R6, zda se jedná o recidivisty: *„Ano, výjimečně. Platí to u recidivistů, kteří dlouho sedí, ti pak nemají zájem.“* Naopak R4 na tuto otázku odpověděl velmi razantně: *„Nikdy neodmítají, naopak ji vítají.“* R1 se s odmítáním setkává zřídka kdy: *„Ano, ale jen zřídka, většinou si pro pomoc ale přijdou sami.“* S konverzačním partnerem 2 (R2) dokonce vězni pohrdají: *„Určitě, dokonce se mnou i pohrdají, že prý já jim stejně nepomůžu.“*

Další otázka se týkala pomoci od rodiny odsouzeného. Autorka se na to, zda sociálním pracovníkům tyto rodiny pomáhají. I u této otázky se objevilo slovo individuální, R2: *„To je taky individuální. Záleží na vztazích s rodinou no. Pokud jsou dobré, tak rodina často pomáhá.“* R1 má na tuto otázku podobný názor: *„Jde o to, z jaké rodiny odsouzený je. Pokud má s rodinou dobrý vztah, tak ano, rodina se snaží pomoci. Jinak moc ne no, což je ale asi pochopitelné.“* Zajímavě odpověděl i R3: *„Pokud s rodinou komunikují a rodina ho nechce přijmout, my s tím nic neuděláme. Stává se ale také, že klient chce platit alimenty, ale nemá kontakt na matku jeho dítěte. S tímto pomáháme hodně.“* R6 jí odpověděla následovně: *„Pokud funguje rodina, pomoc s ubytováním*

není potřeba. Zajišťujeme pouze pokud nefunguje, ve spolupráci s kurátory.“ Těmito odpověďmi autorka logicky dospěla k názoru, že spolupráce s rodinami nejvíce závisí na tom, jaký vztah je mezi odsouzeným a jeho rodinou. Pokud je tento vztah dobrý, není problém a rodina ráda pomáhá (například poskytne odsouzenému ubytování). Pokud však tento vztah není kvalitní a nefunguje, je těžké s rodinou spolupracovat. Mnohdy rodina nechce mít nic společného s odsouzenými.

Pátá otázka se týkala pomoci sociálního pracovníka se zaměstnáváním odsouzených. Z odpovědí vyšlo jasně najevo, že sociální pracovníci se nepodílí na pomoci ohledně získávání práce v takové míře, v jaké si pisatelka myslela, že se podílí. Myslela si, že pokud si odsouzený zažádá o pomoc se získáním práce, sociální pracovník mu nějaké místo zařídí. V tomto však pomoc sociálního pracovníka se zaměstnáním netkví, to jí potvrdili všichni dotazovaní. Uvádí tedy odpovědi jen některých z nich. R4: *„Neexistuje postup, jen kontaktuji pracovní agenturu nebo personální. Ti často říkají, ať se za nimi zastaví po odpykání trestu, to je ale vše.“* R3: *„My zkontaktujeme sociálního kurátora. Před propuštěním se kurátorovi píše propouštěcí zpráva – jestli pracoval venku, ve věznici, zda má pracovní návyky. Ten se pak snaží najít, ale myslím si, že málo kdy jim práci sežene.“* R1 odpověděl podobně: *„My v podstatě asi ani zaměstnávání nezařizujeme. Jediné co, tak jim můžeme vytisknout nabídky práce a případně na nějakou pracovní nabídku můžeme zavolat a zeptat se. To je ale asi tak všechno no.“*

Předposlední otázkou se ptala na to, jaké doklady je potřebné mít při nástupu do výkonu trestu. Vzhledem k tomu, že všichni konverzační partneři pracují v podstatě ve stejném prostředí, jen na jiném místě, se odpovědi lišily pouze minimálně. Všichni odpověděli, že člověk, který nastupuje do výkonu trestu, musí mít rozhodnutí o nástupu do trestu. Odpovědi se pak odlišovali pouze v tom, co jednotlivý respondent doplnil. Například R3 doplnil: *„V pořádku občanský průkaz, kartičku pojišťovny, rozhodnutí soudu o nástupu trestu. Často se stává, že nemá nic, ale to řeší policie, jak ho ztotožní.“*

Poslední otázka, která spadala pod tento okruh, byla o osobních věcech odsouzeného. Každý odsouzený u sebe může mít jen určité věci. Ty, které nejsou povoleny, jsou pečlivě zapečetěny a ukládány do skladu dané věznice. To jí potvrdil R3: *„Musí samozřejmě odevzdat. Nesmí mít třeba zlato a peníze, zapečetí se to do obálky. Vše*

se dává do skladu i oblečení, proti podpisu, pak jak ukončí trest je mi vše vráceno.“
R4 jí odpověděl následovně: *„Dostanou vězeňské prádlo a obuv, jeho věci se dají do skladu a po ukončení jsou mu vráceny. Věznice dbá na roční období a je mu schopná díky charitám při odchodu z věznice zajistit vhodné oblečení. To znamená, že pokud přišel v létě a odchází v zimě, nepustíme ho v šortkách a krátkém tričku.“*
R6 mi dokonce vyjmenovala některé z věcí, které může mít odsouzený při pobytu u sebe: *„Jistě že nesmí mít u sebe všechny svoje věci, ty odevzdává do skladu. Může u sebe mít svoje hygienické potřeby, rozhodnutí soudu, korespondenci a na povolení u sebe může mít i hodinky či rádio.“*

5.4. Vztah sociální práce ke společnosti

V tomto posledním okruhu se autorka zaměřila na to, jak společnosti vnímá funkci sociálního pracovníka ve vězení. Otázky mířené k tomuto tématu byly:

- Vnímá společnost sociální práci ve vězení spíše pozitivně nebo negativně?
- Vidí společnost Vaši funkci jako důležitou? (z vlastní zkušenosti)
- Kolik cca. % Vašich klientů se úspěšně začlenilo do společnosti?

Odpovědi na první otázku byly spíše osobní názory dotazovaných. Zajímavý názor jí sdělil například R3: *„Já myslím, že spíše negativně a není se co divit, protože je to nastavené obráceně. Místo abychom se starali o oběti, staráme se o pachatele. Mělo by se spíše starat o ty oběti, ale je to přesně naopak, ještě si stěžují vězni, ale s tím my nic neuděláme.“* R6 si zase myslí: *„Celkově společnost neví, nemá představu jaké funkce ve věznici jsou.“* Podobný názor měl i R5: *„Pozitivně spíše úřady, společnost moc neví.“* R4 si zase myslí, že názory jsou odlišné podle věku lidí: *„Nedokážu odpovědět, lidé si zatím zvykají na nás jako sociální pracovníky. Mladí mají asi pozitivní názor, starší kvůli jinému režimu nejsou na pomoc zvyklí a tak to neberou vážně.“* R1 si zase stojí za tím, že společnost vnímá tuto funkci spíše negativně: *„Myslím, že spíše negativně. Často slyším – proč jim pomáháte, když jsou grázlové, takže tak no.“*

Další otázka byla velice obdobná té první. Ptala se, zda si respondenti myslí, že jejich funkci vidí společnost jako důležitou. Vzhledem k tomu, že se otázka podobala

předchozí otázce, byly odpovědi podobné. Protože autorce většina tázaných řekla, že odpověď najde v otázce jedna, nepovažuje za důležité sem odpovědi psát, byly by stejné.

Poslední otázka tohoto okruhu a celkově poslední otázka celého rozhovoru, se týkala procenta úspěšně reintegrovaných klientů do společnosti. R5: „*Asi 60 na 40 si myslím, záleží na rodině. Pokud se vrátí odkud sem přišli, tak se vrací zpět do vězení.*“ Podobně odpověděla i R6: „*Někdy výjimečně se ozve rodina, tak víme, ale jinak nevíme. Asi je to 50/50. Jak nefunguje primární rodina, tak je problém a vracejí se.*“ R3 jí poskytl jeho osobní pohled, neměl žádné statistiky: „*Nemám zpětnou vazbu, takže se to takhle nedá říct, ale myslím si, že víc jak 50 % se vrací. Když ne sem, tak jinam. Přes 50 % určitě jo. Ale to je můj subjektivní pohled, ale myslím si, že jsem blízko pravdy.*“ Naopak R4 jí poradil statistiku, na kterou se mohou občané podívat: „*Existuje statistika na generálním ředitelství. Recidivista 3x a víc, to je obtížné. Nerad dodržuje společenský řád, je zvyklý na vězení. Naopak prvotrestaní mají třikrát větší šanci na reintegraci. Důležitá je věková hranice – do 40 ti let jim to nevadí, nemají pracovní návyky, nevadí jim se do vězení vracet. Důležité je sociální prostředí – pokud nemá rodinu, která za nim stojí, nemá bydlení ani práci, tak je reintegrace mizivá.*“ R2 a R1 mi odpověděli v podstatě stejně, proto uvádím odpověď pouze jednoho z nich, konkrétně R2: „*No já doufám, že hodně! Ale to takhle nemůžu odhadnout. Oni můžou sedět jinde a o tom já už nic nevím.*“

Shrnutí praktické části

Praktickou část této bakalářské práce prováděla autorka tak, aby si díky odpovědím a jejich analýze byla schopná odpovědět na cíl práce a na výzkumnou otázku, kterou si předem stanovila. Autorčina výzkumná otázka zní: *„Jaký smysl má podle sociálních pracovníků sociální práce ve vězení, myšleno ve vztahu ke klientovi (vězněnému) i ve vztahu ke společnosti.“* Cílem této práce bylo zjistit jaký smysl má sociální práce ve věznicích z pohledu sociálního pracovníka, tedy reálný smysl této práce. K úspěšnému dokončení praktické části, tedy získat odpověď na výzkumnou otázku, využila autorka kvalitativní výzkum a metody, které pod tento výzkum spadají. Z možných metod kvalitativního výzkumu využila rozhovor, který měl největší podíl na získání odpovědi na zmíněnou výzkumnou otázku. V rozhovoru, které prováděla se šesti sociálními pracovníky v různých věznicích, použila celkem dvacet jedna otázek, které předem rozdělila do čtyř základních okruhů. Tyto okruhy autorka popsala v kapitole 4.4. a v každé z těchto kapitol popsala o okomentovala i odpovědi respondentů.

První okruh, který se zaměřoval na konkrétního sociálního pracovníka, jí dokázal přiblížit osobu sociálního pracovníka ve věznicích a jeho funkci. Z jejího výzkumu je možné vyčíst, že sociální pracovníci, se kterými prováděla rozhovor, pracují na této pozici poměrně dlouho a tudíž, podle jejího názoru mají dostatečné zkušenosti. Práci si ve většině případů vybrali již předem, proto také studovali sociální práci jako obor na vysoké škole, či vyšší odborné škole. Někteří však uvedli překvapivé důvody, proč a za jakých okolností se k této práci dostali (viz odpovědi v kapitole 5.1.). Každému z dotazovaných práce přináší jistý pocit smysluplnosti. Některým větší, některým zase menší, ale všichni se s tímto pocitem setkali. Taktéž i zpětnou vazbu dostávají všichni. Ve většině případů je to zpětná vazba pozitivní, objevují si však v odpovědích i zmínky o negativní zpětné vazbě, což se ale dá čekat. Sociální pracovník není schopen se plně zavděčit každému. Počet sociálních pracovníků autorku velice překvapil. I když je tento počet daný Ministerstvem spravedlnosti, přijde jí v podstatě nesmyslný. Jedná se o tak malý počet sociálních pracovníků na jednu věznici, že se velice divila, že si na ni respondenti udělali čas a byli ochotní s ní rozhovor provést. Znovu překvapující pro ni byli odpovědi na otázku následující. Počet klientů na jednoho

pracovníka je neuvěřitelně vysoký. Vzdělání, jak si autorka myslela, je potřeba minimálně vyšší odborné, tedy s titulem DiS. Pro zpestření práce zařadila do tohoto okruhu otázku týkající se zajímavého příběhu. Bohužel pouze jedna sociální pracovníce jí byla ochotná příběh poskytnout.

Další okruh se týkal sociální práce ve věznici celkově. V podstatě celý tento okruh byl pro autorku velice překvapující, protože valná hromada z dotazovaných nepovažuje své služby jako sociální. V tomto by však mohla sociální pracovníky opravit, protože ví, že služby, které jí vyjmenovaly, se mohou řadit mezi služby odborného sociálního poradenství nebo mezi služby sociálně právního poradenství. Ačkoli je takto respondenti nenazývali, poskytli jí zajímavé informace o tom, co doopravdy dělá sociální pracovník ve vězení. Jedná se hlavně o pomoc při vyřizování různých dávek, důchodů či vyřizování platných průkazů (pasů, občanských průkazu, rodných listů apod.). Žádnému z dotazovaných nepřijde, že by ve věznici chyběla nějaká sociální služba. To je podle názoru autorky pozitivní zpráva, protože tím pádem máme věznice slušně zajištěné, co se právě zmiňovaných služeb týče.

Ve třetím okruhu se věnovala vztahu mezi sociální prací a vězněným člověkem. Vězni se podle odpovědí mohou rozdělit na dvě skupiny. Na odsouzené, kteří nabízenou pomoc sociálních pracovníků vítají, a je pro ně spíše přínosem. Dále pak na osoby, které sociálními pracovníky pohrdají, neberou je vážně, jejich práce s nimi se jim nelíbí, nevěří jim a dokonce jejich pomoc odmítají. Názor, který se týkal počtu strávených hodin s klientem, se lišil. Podle někoho tento čas s klientem stačí, podle více jak poloviny však nestačí. A nestačil by ani dvojnásobný či trojnásobný počet hodin. Autorka měla jsem možnost zjistit, a opravit si tak svoje vědomosti, že sociální pracovník ve většině případů nepomáhá najít osobám, kterým končí trest, nějaké ubytování či zaměstnání. Myslela si, že se v tomto ohledu sociální pracovníci angažují mnohem více. Zajímavostí bylo zjistit informace o osobních věcech vězněných osob. Všechny věci, které není povoleno mít při pobytu ve vězení u sebe, jsou pečlivě zapečetěny a uloženy do skladu konkrétní věznice. Po ukončení trestu jsou člověku proti podpisu vráceny.

Posledním okruhem, který zkoumala, byl vztah sociální práce a společnosti. Potvrdily se jí její předpoklady o tom, že společnost moc neví o práci sociálního pracovníka

ve vězení a to je jeden z hlavních důvodů, proč má na tuto práci názor spíše negativní. Jestliže má člověk alespoň částečné povědomí o této funkci, často je názor na ni pozitivní. Překvapující byly i názory sociálních pracovníků na počet úspěšně reintegrovaných lidí zpět do společnosti. Někteří se v podstatě shodli, že se 60% osob vrací zpět do vězení.

ZÁVĚR

Výběr tématu pro tuto závěrečnou práci byl jasný. Autorka si vybrala takové téma, které souvisí s jejím předchozím vzděláním a zároveň je úzce spjato s oborem, který studuje právě teď. Autorčina bakalářská práce se týká sociální práce v penitenciární praxi. Tato práce je, jak měla tu možnost zjistit ve výzkumné části, velice důležité pro společnost. I když si velká část společnosti pravděpodobně myslí, že tomu tak není. Touto prací by chtěla veřejnost, lajky i studenty, kteří studují stejný nebo obdobný obor, blíže seznámit s tímto tématem a tím pádem i osvětlit práci sociálního pracovníka ve vězení. Funkce sociálního pracovníka v penitenciární praxi je velice složitá a díky velkému počtu klientů na jednoho pracovníka i náročná. Všechny sociální pracovníky tato práce baví, naplňuje je a i když ne ve všech případech je smysluplná, snaží se dál klientům ve vězení pomáhat. Pro výkon této práce je důležité vzdělání (i když ne všichni tázání toto odborné vzdělání mají). Je to jedním z podstatných faktorů, které je potřeba pro tuto práci, není to však jediný faktor. Důležité je taky pracovní nasazení a nadšení. Bez těchto dvou faktorů, je podle autorčina názoru, skoro nemožné kvalitně a smysluplně podávat výkon. Neplatí to však jen u funkce sociálního pracovníka, ale i celkově pro jakékoliv pracovní místo. Důležitá je tedy i osobnost člověka, který chce pracovat na pozici sociálního pracovníka ve vězení.

Cílem této bakalářské práce bylo „*zjistit reálný smysl sociálního pracovníka ve vězení*“, o čemž se zmínila už v úvodu práce.

Bakalářskou práci si autorka rozdělila na dvě hlavní části a to na teoretickou část a část praktickou. V teoretické části práce můžete vidět rozdělení do tří hlavních kapitol, ve kterých se věnuje věznicím obecně (konkrétně v kapitole č. 1 – Zacházení s obviněnými ve výkonu vazby a odsouzenými ve výkonu trestu odnětí svobody). Dále pak sociální práci ve věznicích, kde zmínila historii sociální práce ve vězeňství a to, jak sociální práce ve věznicích vypadá v současné době. Poslední, třetí kapitolu, věnovala sociálnímu pracovníkovi v penitenciární praxi. Zde stručně sepsala jeho základní funkce, jeho postavení ve věznicích a rizikové faktory, se kterými se může sociální pracovník při výkonu této funkce setkat.

Praktická část je rozdělena na dvě hlavní kapitoly a to na metodologii a analýzu. V kapitole o metodologii se blíže věnovala výzkumu, který je důležitou součástí této

práce. V metodologii popsala potřebnou teorii, zabývala se zde výzkumnou otázkou, popsala kvalitativní výzkum či to, jak si vybírala výzkumný vzorek. Také se zde autorka věnovala tomu, jak sbírala potřebná data k výzkumu, kdy a kde je měla možnost získat a také v této kapitole popsala etické zásady, které je velice důležité dodržovat při provádění jakéhokoliv výzkumu. V poslední kapitole, tedy kapitole analýza, se blíže věnovala samotnému výzkumu a interpretovala zde data, které měla možnost pomocí polostrukturovaného rozhovoru nasbírat. V praktické části tedy mohla najít odpověď na výzkumnou otázku, která zní: **„Jaký smysl má podle sociálních pracovníků sociální práce ve vězení, myšleno ve vztahu ke klientovi (vězněnému) i ve vztahu ke společnosti.“** Na tuto výzkumnou otázku odpovídá ve čtyřech základních úsecích, kterými jsou Sociální pracovník, Sociální práce, Vztah sociální práce k vězni a Vztah sociální práce ke společnosti. Výsledky, ke kterým se dopracovala, již popisovala v kapitole „Shrnutí praktické části“ a proto se zde o nich zmíní jen okrajově. V prvním okruhu, který se věnuje sociálnímu pracovníkovi v penitenciární praxi, měla možnost nahlédnout „pod pokličku“ osobám, které tuto funkci vykonávají. Zjistila, že většina z nich tuto funkci vykonává již dlouhá léta a jsou proto velice zkušení. Až na jednu výjimku si všichni práci vybrali hlavně z toho důvodu, že je lákala a studovali obor, který je pro výkon této práce potřebný. V druhém okruhu se sociálních pracovníků ptala konkrétně na jejich práci. Všichni jí ochotně odpověděli na to, co vlastně doopravdy dělají. Jen mnozí z nich svou práci nechtěli nazývat jako sociální práci. V tomto by si autorka dovolila s nimi nesouhlasit. Jak měla během studia možnost zjistit, všechny služby, které sociální pracovníci vyjmenovali, spadají pod sociální práci a to konkrétně pod sociálně právní poradenství nebo odborné sociální poradenství a proto nevidí důvod, proč tyto služby nenazývat službami sociálními. V předposledním okruhu se věnovala vztahu, který vzniká mezi sociální prací a vězněnou osobou. Podle odpovědí je patrné, že ne všichni vězni jsou vděční a rádi za pomoc. Možná nejsou natolik vzdělaní a nepohybují se v těchto oborech tak dobře, aby věděli, že sociální pracovník jim svou pomoc nenabízí jen proto, že je to jeho práce, ale hlavně z toho důvodu, že jim doopravdy dokážou s mnohými problémy pomoci. Podle autorčina názoru je však počet sociálních pracovníků na jednu věznici žalostně malý a proto je zastáncem toho názoru, že by se tento počet měl zvýšit. Sociální pracovníci by pak mohli vězněným pomáhat v oblastech zaměstnání či sháněním ubytování. Informace

o těchto dvou oblastech ji ve výzkumu velice překvapila. Sociální pracovník s tímto pomáhá jen velmi okrajově. To by se mohlo změnit, pokud by se, jak se již zmínila, zvýšil počet sociálních pracovníků na jednu věznici. V posledním okruhu se autorka zaměřovala na vztah sociální práce ke společnosti. Bohužel, došla k tomu výsledku, že společnost sociální pracovníky, kteří pomáhají odsouzeným a vězněným osobám, vnímá spíše negativně. Je to ale hlavně z toho důvodu, že jsou málo informovaní a proto bych jim vřele doporučila přečíst si tuto práci, která je stručným shrnutím sociální práce v penitenciární praxi. Pak by se jejich názor mohl alespoň z části změnit, za což by byla nesmírně ráda.

Pokud bych tedy měla odpovědět na výzkumnou otázku, byla by následující: Podle sociálního pracovníka má jeho práce smysl. Je velice důležité, aby se společnost dostala hlouběji do této problematiky a alespoň z části pochopila podstatu a vážnost funkce sociálního pracovníka ve vězení. Klienti toto povědomí také nemají příliš velké a proto je důležité i je samotné učit o klíčových schopnostech sociálních pracovníků, kteří se jim snaží pomoci.

Autorka si myslí, že tato bakalářská práce odpovídá svou teoretickou i praktickou částí na výzkumnou otázku a jedná se o stručné shrnutí toho, co to vlastně znamená, když se řekne pojem „sociální práce v penitenciární praxi“. Myslí si, že se jí podařilo splnit cíl, který si před začátkem práce dala a také byla schopná odpovědět na výzkumnou otázku.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost. 3. vyd. Praha: Karolínium, 2002. 374 s. ISBN 80-246-0139-7

Etický kodex sociálních pracovníků České republiky

Evropská vězeňská pravidla. Příloha časopisu České vězeňství č. 1/2006. Praha. Tiskárna VS ČR Praha – Pankrác. 2006. 35s ISSN 1213-9297

HÁLA, J. Úvod do teorie a praxe vězeňství. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2005. 183 s. ISBN 80-86708-05-5.

HÁLA, J.; SOUDKOVÁ, P. Jak mluví čeští vězni: Místo a úloha vězeňského argotu. 1. vyd. Praha: Tiskárna VS Praha – Pankrác, 2002. 68s. ISBN 80-238-9463-3.

HANUŠ, B. Primární základy penologie. Praha: VŠ JAK, 2005. 95 s. ISBN 80-86723-14-3.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2

LÁTAL, M. Specifikace a rozdíly výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody ve Vazební věznici Olomouc. Olomouc, 2011. Diplomová práce, Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta. Vedoucí diplomové práce: Mgr. Dagmar Pitnerová, Ph.D

MARTINEK, M. Role sociálního pracovníka a duchovního ve věznici. Sociální práce: Sociální práce s pachateli trestných činů. 2012, č. 2. 170 s. ISSN 1213-6204

MAŘÁDEK, V. Výkladový slovník penologie. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2005. 142s. ISBN 80-7042-256-4.

Nařízení generálního ředitele č. 21/2010

SOCHŮREK, J. Kapitoly z penologie I. díl: Úvod do teorie trestu a trestání. Liberec: Technická univerzita v Liberci. 2007. 57s. ISBN 978-80-7372-203-6

SOCHŮREK, J. Kapitoly z penologie II. díl: Teorie a praxe zacházení s vězňenými. Liberec: Technická univerzita v Liberci. 2007. 77s. ISBN 978-80-7372-204-3

SOCHŮREK, J. Kapitoly z penologie III. díl: Negativní jevy ve vězení. Liberec: Technická univerzita v Liberci. 2007. 69s. ISBN 978-80-7372-205-0

STRAUSS, A; CORBINOVÁ, J. Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a techniky metody zakotvené teorie. 1. vyd. Boskovice: Albert, 1999. 196 s. ISBN 80-85834-60-X

ŠVARŤÍČEK, Roman; ŠEĐOVÁ, Klára a kol. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0

VÁCLAVKOVÁ, E. Úloha sociálního pracovníka v penitenciární praxi. Brno, 2010. Bakalářská práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta Humanitních studií. Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D

VOŇKOVÁ, J. Sociální práce s pachateli. Praha: Crimen, 1992. 125 s. ISBN 80-85638-010

Zákon č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 59/1965 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody

Seznam použitých internetových zdrojů

HNIDKOVÁ, J. Sociální práce ve vězeňství [online] [cit. 2017-01-25]. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Konference/Konference_2012/Hnidkova_Socialni-prace.pdf

Programy zacházení [online] [cit. 2017-01-24]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-karvina-77/o-nas-1585/vykon-vezenstvi-614/programy-zachazeni-3573>

Organizační jednotky [online] [cit. 2017-01-24]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/oj/>

Stavy vězňených osob, Ubytovací kapacity, Další fakta [online] [cit. 2017-01-24]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/rychla-fakta/>

SEZNAM GRAFŮ, TABULEK, OBRÁZKŮ

Seznam grafů

Graf 1: Konceptualizace.....	35
------------------------------	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Stav vězněných osob.....	14
Tabulka 2: Ubytovací kapacity	14
Tabulka 3: Doživotně odsouzení	15

Seznam obrázků

Obrázek 1: Organizační jednotky.....	13
--------------------------------------	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A: Slovníček současného vězeňského argotu.....	62
Příloha B: Žádost o povolení provést rozhovory potřebné k vypracování praktické části bakalářské práce ve věznici XY.....	76
Příloha C: Otázky k rozhovoru.....	77

Slovníček současného vězeňského argotu

(Argotové výrazy i uváděné české ekvivalenty byly bez obsahových úprav převzaty z písemných sdělení respondentů - vězňů)

A

A, áčko - 1. dozorce • 2. policista
agent - posluhovač, poskok
alíky - alimenty
amína - amnestie
anclík - kázeňský trest samovazby
apač - Rom
ara - 1. pozor („ara, bengo!“) • 2. příslušník vězeňské služby • 3. utěci
arak - pozor
atomkaše - hrachová kaše
autičkář - zloděj aut

B

babka z Valdic - homosexuál
bačkář - příslušník vězeňské služby
bačančata - vězeňská obuv
bagány - vězeňská obuv
bagtl - 1. balík • 2. osobní věci shalené v decc
bago - žvýkací tabák
bagyr - lžíce
bačbař - příslušník vězeňské služby
bala - vlasy
balená - ubalená cigareta
balenčo - 1. ubalená cigareta • 2. tabák
baleniko - ubalená cigareta
banán - pyžamo
bandúrky - brambory
barákový - vězeň dohlížející na pořádek
barđota - uražený člověk
baro - velký
basa - vězení
basenka - vězení
basman - často trestaný člověk
bastila - oddělení výkonu kázeňských trestů
bašavel - 1. hostina • 2. dobré jídlo
 3. mejdan
bašavel ogtja - zpívat písně
bařob - vysoký trest
bedla - postel
bedna - krabička cigaret

bédo - příslušník vězeňské služby
bedýnka - televize
bejži - bývalá manželka
bekendr - facka
bene - čaj
beng - 1. příslušník vězeňské služby
 2. ďábel
bengo - 1. policista
 2. příslušník vězeňské služby
benžo - smeták
benžovat - leštit podlahu
ber lod' - vypadni, neotravuj
běra - pivo
bešelít - být ve výkonu trestu
 odnětí svobody
bětlčka - policisté
bella/bette - postel
bezpečák - 1. příslušník vězeňské
 služby působící na oddělení
 prevence a stížností
 2. zvláštní ccla (oddělení)
 pro nebezpečné vězně
bířo - sklenice na vodu, čaj a kávu (0,7 l)
bidlo - 1. horní postel • 2. patrová postel
 3. postel
blejzr - náramek
bobouš - WC
bok - hlad
bokalo - mít hlad
bolond - blázen
bomzák - donašeč
bomzovat - 1. donášet • 2. zradit
bombónek - malé nástěnné světlo
bombónky - léky, prášky
bonz - donáška
bonzák - 1. donašeč • 2. nouzové
 signalizační zařízení umístěné na ccle
bouda - televize
bráčo - torna
breik - podvod
brendy - podvod
brif - dopis
brko - cigareta

brzda - chléb
bubny - peníze
buček - homosexuál
budlír - záchod
budava - dveře
bufet - 1. okénko v celových dveřích
 pro výdej stravy • 2. jídlo
bugára - dveře
buchna - injekční stříkačka
buk - homosexuál
bukmen - homosexuál
bukvice - homosexuál
buky - peníze
bunkr - vězeňská skříňka
burlo - automobil
butoklavý - velmi dobrý, skvělý
buzerák - 1. nástupní plocha
 pro odsouzené • 2. plácek ke cvičení
buzna - 1. homosexuál • 2. vězeň
 poskytující sexuální služby
buzně - prsa
buzno jedna poblitá - nadávka
být grilovaný - být ženatý
být tam - být vedle (z někoho, něčeho)
bžangr - nadávka (jebák)

C

cáčbař - vězeň zaměstnaný
 v kanceláři („dělalíci mzdy“)
cibla - chleba
cikat - močit
clno - malý
cinna - 1. ccla • 2. pokoj
cintr - vězeňský oděv
círucha - boty
civil - vše mimo areál věznice
civilky - peníze
cmundák - srolovaný a zapálený
 prostěradlo
cundr - 1. křesadlo • 2. oheň
cunt - avízo

Č

čae - dívka
čajda - silný čaj
čaje - dívka
čapí krok - lék Tisercin

čapí nohy - léky, prášky
čapnout do špičky - někoho orálně
 uspokojit
čapnout někoho - někoho orálně uspokojit
čápi - léky, prášky
čáro - zloděj
časta - žena
čáveč, čávata - dítě, děti
čávo - 1. dítě • 2. chlapec
černá - 1. poslední noc před výstupem
 2. den výstupu
černobyl - silný čaj
černoch - Rom
černoprdeleňk - muž v důchodu s těžící
 pracoviště
čerti - policisté
čertici - Rohypnol
či - 1. ne • 2. nic • 3. pozor
čimelík - posluhovač, poskok
čma - hra s pěti kostkami
čtriklo - ptactvo
číslo - vězeň
čít - 1. mlč • 2. ticho
čmelík - posluha
čmuchať - příslušník vězeňské služby
čoko-roso - víno vězeňské výroby
čonkovat - sloužit
čoracháni mě márel - policisté mě bijí
čorka - krádež
čorkař - zloděj
čuča - prsa
čučka - okénko pro pozorování vězňů
čúčo - alkohol vězeňské výroby
čudít - kouřit
čuva - muž
čunáková princezna - homosexuál
čuro - muž
čúro - muž
čulka - cigareta

D

danda - zuby
danty - zuby
davel - strach
dát deku - natlouci
dát do někoho - vykonat pohlavní styk
dát do někoho dvacet deka - vykonat
 pohlavní styk

dát mu za uši - onanie
dát někomu gramát - dát ránu pěstí
dát si kundu - mít pohlavní styk se žcnou
de mange maro - dej mi chleba
de mange piáles - dej mi cigaretu
defekt - špatný člověk (nadávka)
degeš - 1. hlupák • 2. opovrhovaný člověk
 3. vězeň, který páchne
dělat levou - snažit se někoho obelstít
děvka - 1. podřadný vězeň • 2. uklízeč
devloro - hůh
díáky - Diazepam
díkelit - dívat se
díkl - kukátko ve dveřích cely
dílina - 1. blázen • 2. hlupák • 3. ženské
 přirození
díliňák - hlupák
díliño - blbý
díliño kár - neplodný člověk
díngl - peníze
díru - oddělení výkonu kázeňských trestů
dohan - tabák
dojet - odsedět trest bez podmíněčného
 propuštění („to už dojedu“)
dolzna - tabatěrka
dostat deku - být zbit
dostat díru - dostat kázeňský trest
 (samovazby)
dostat krámy - když se někdo nechce
 havit s ostatními
dožínky - trest doživotí
doživořák - vězeň s trestem
 nad 10 let
dožka - doživotí
dóžo - doživotí
draba - 1. prášky • 2. zboží
drak - nelegálně poslaný dopis
druhák - převařené fáráky - viz (nápoj
 sociálně slabých vězňů)
dryják - silný čaj
držák - spolehlivý člověk
dugo - velký, dlouhý
duhanos - tabák
dukáty - civilní peníze
díru - oddělení výkonu kázeňských trestů
dušák - tvarohová pomazánka
duševní nabáč - hlupák
dvánáctka - vězeň s velmi nízkým IQ

dvoják - 1. patrová postel • 2. horní postel
dyk - 1. podívej • 2. přitakání
dykelí bengo - dívá se dozorce
džu/džas - 1. běžet • 2. jít
džu andre bul - jdi do prdele
džár - příslušník vězeňské služby
džuste sovel - jdeme spát
džestr - zadek
džigimel - souložít
džíp - posluhovač, poskok
džípnout - posloužit někomu
džípnovat - posluhovat
džukl/džuklo - pcs
džungelo - pornografická literatura
džunk - zápach
džuva/džúva - 1. posluhovač, poskok
 2. vězeň stojící na oktaji společenství
 3. člověk, který se nemýje
džuvák - 1. posluhovač, poskok
 2. podřadný člověk
džvúr - podřadný člověk

E

ecbál - esus
echo - esus
echtový - super
elektrický pes - fotobuňky na sledování
 pohybu ve věznici
elpasáí - člověk odsouzený za loupežné
 přepadení
elpaso - loupežné přepadení
elpaso s houstem - loupežné přepadení
 se zbraň
elpičkáí - člověk odsouzený za loupežné
 přepadení
elpičko - loupežné přepadení
eruín - prozrazený udavač

F

fabule - kus do ruličky stočeného hadru,
 většinou prostěradla, pyžama či ruční-
 ku, který se zapálí a nad ním se v esusu
 uvaří voda („uvař to na fabuli“)
fach - postel
facha - práce
fáračka - práce
fáráky - podruhé použitý, již vyfouhovaný čaj

fazole - zákrok na penisu
felčar - lékař
ferbl - tajný dopis
fěrovka - rvačka
fety - drogy
filc - prohlídka cely
filcunk - 1. důkladná osobní prohlídka
 2. kontrola cely
filtr - místnost, ve které se provádí
 výměna oděvů
flajboj - idiot
flastr - kázeňský trest
flígna - šikovně provedený podvod
 na dozorce
fornovat - křičet
fotr - žena, která dělá muže
foukačka - cigareta
fousy - dráty k *ponoráku* (viz)
frajtr - klitoris
francouzák - WC bez mísy
fumerovat dramku - kouřit cigaretu
fundamenty - zadek

G

gábl - 1. jídelo • 2. oběd
gadžo - romský název pro bílé vězně
gamboš - pyskatý člověk
gangster kanálový - potkan
gat - košile
gáva - hospoda
gévo - rád
glatf - dluh
goldna - zlato
gráj - 1. *klň* (viz) • 2. posluhovač, poskok
grafe - *koňování* (viz)
grant/granty - peníze
grenatýrský pochod - druh jídla
 v minulém režimu
groše - peníze
gudlo - cukr

H

hafo - mnoho
hajzl baba - uklízeč záchodů
bákovat - dělat

hakovka - práce
haky - peníze
hanikovat - mluvit
hanýk - mluva
báva/bávo - vlasy
batar sal - odkud jsi
bavaj - dobré časy ve vězení
bázet oštěp - donášet
bázet si to - být v depresi
bazuko - oblek
becna - srdce
bemtala/bentala - košile
běra - nohy
bercna - srdce
bodit (si) mašli - pověsit se
bodit čápa - zemřít
bodit do tropu - ublížit, naštvat
bodit kotvu - spolknout kus drátu
 ohnutého do tvaru „U“ či spínací
 špendlík, sebepoškození
bodit krovky - zemřít
bodit oko - podívat se
bodit si to - oběsit se
bodit ucho - poslechnout si
bójovka - ošetřovna
božna - práce
bolka - homosexuál
bolub - nelegální dopis
bomoděj - homosexuál
homoklucck/bomokláda - homosexuál
bonšpres - erotické časopisy
botna - zaměstnání
botová/boťový - civilní peníze
bovna - problémy
bóžny - kalhoty
byad - Věznice Mírov
brát šmé - podvádět
břbet - „bílý“ (neromský) vězeň
bulíbrk - 1. homosexuál • 2. vězeň
 poskytující sexuální služby
bumusák - člověk, který se nemýje
husí kvk s boxerkou na konci - penis
buř - práce

Ch

cha - jez
chábr - 1. komplíc • 2. společník
v kolchozu (viz)
chala - 1. maková pletenka • 2. sladké
pečivo • 3. menší vánočka
chales - jídlo
cháli - žena
chálka - 1. jídlo • 2. špatné jídlo
chálo - muž
chalovat/chálovat - jíst
chaz zumín - chceš polévku
chcípák - hanlivý výraz pro sčítací
prověrku
chef - oddělení výkonu kázeňských trestů
chemík - kuchař
chindlák - záchod
chmelka - 1. nápoj podobný vínu vyrobený
z kvasnic, cukru a chleba • 2. pítí
chodbař - odsouzený zaměstnaný
jako uklízeč
cholíky - být naštvaný, nervózní
chofy - být nervózní
chrapoun - lakomec
chrapouni - lidé
chudel to - vezmi si to
chudelit - krást
chuj - 1. penis • 2. nadávka
chulo - výkal
chynda - 1. zadek • 2. sranda
chyndláč - záchod
chyndlák - zadek
chyndit - vykonávat velkou potřebu

I

I, fčko - informátor, práškač
intrik - podvod

J

jaka - oči
jambora - žena
jamborka - děvče
járata - vajíčka
Jarka - homosexuál
je to lala - dobré časy ve vězení
je to mrdat - výraz nespokojenosti

jebačka - 1. odsouzený za znásilnění
2. homosexuál • 3. možný objekt
napadení
jebačkář - poskok
jebal jsem tě do žrádla (buby) - nadávka
jebal jsem tvoji matku do prdele - nadávka
jedy - prášky
jelito - naivka
jet do kopce - první polovina trestu
jet kanadu - vést si dobře
jet kolchoz - být s někým ve společenství
a o vše se dělit
jet z kopce - druhá polovina trestu
jit do větví - vylézt na postel
jit na bazén - jít se koupat
jit na pevný - termín výstupu
jit na půlku - podmínečné propuštění
po polovině trestu
jitrnice - naivka

K

kabrio - postel bez patra (bidla)
kadák - zadek
kaidary - trojúhelníkové prostory
pro vycházku
kali - káva
kalo - černý
kaltna - zima
kamen/kameň/kámen - věznice
kamokery - naoko, ne doopravdy
kámost - souložit
kana - uši
kandel - smrad
kandelit - páchnout
kandiden - zápach -
kandíňák - homosexuál
kanibal - homosexuál
kápěčko - odsouzený zodpovědný
za kázeň a pořádek
kápo - 1. nejvyšší osoba mezi
odsouzenými • 2. ředitel
kapsa - kapesní krádež
kar - penis
káres - posluhovač, poskok
kari oko - anální otvor
károsit - onanovat
kartáč - karton cigaret, „kartáč kulatek“
kartáč/kartáče - Valdice

karyelo - maso
kašutko - slepý
katovna - byt
katr - 1. dveře do cely • 2. chodbové mříže
 3. sítko na tabák
katrák - klíč
katroval - sypat tabák přes síto
káva - káva
kázeňák - 1. kázeňský přestupek
 2. kázeňský trest
keci - kolík
keďr - chůba
kejtra - kytara
kemo - spolubydlící, kamarád
kentus - 1. lnus • 2. nestravitelné jídlo
ker/kér - byl
kéres - tetování
kerka/kérka - 1. tetování • 2. obrázek
 k tetování • 3. práce
kerovat/kérovat - 1. dělat • 2. tetovat
keš - civilní peníze
kbán - nuž
kbandes - smrdíš
kbér - byl
kikina - donucelý homosexuál
kiláč - kilový balíček
kinol - osoba s velkým nosem
klabý - dobrý
klapka - 1. dobrý • 2. okénko
 ve dveřích cely
klec - cela upravená pro agresivní jedince
klepač - příslušník vězeňské služby,
 který poklepáváním na mříže
 kontroluje, zda jsou v pořádku
klepání - kontrola mříží příslušníky
 vězeňské služby pomocí kladívka
klepat - řctovat
klepeta - pouta
klepky - léky
klíčník - příslušník vězeňské služby
kmotríček - kluk, muž
kočka - cela
koč - holka
kočičinec - rybí pomazánka
kočkomrd - nadávka
kódl/kódr - prsten
kojetón - penis
koksák - zapalovač

koláče - léky, prášky
kolbenka - práce
kolečka - léky
kolchoz - společenství dvou
 nebo více vězňů dělicích
 se o cigarety a jídlo
kolchozník - blízký spoluvězeň,
 kolchozníci mají společný majetek
kolotočář - příslušník vězeňské služby
kombajni - 1. balíčka cigaret • 2. tetovací
 strojek
komfoš - udavač
komule - vězeňská obuv
konfik/koufoš - udavač
konina - vězeň, který dělá služku
koňování - 1. nepovolená směna
 předmětů a zpráv mezi celami
 2. posluhování druhým
koňovat - předávat si zprávy pomocí
 provázku z okna do okna
koňovat bríf - nelegálně poslat dopis
kopečky - ilegální přechod přes hranice
kopřivák - vězeňský oděv
kopyto - jehla na tetování
kori - slepý
koro - slepý
koridor - vycházkový blok
košování - vynášení košů s odpadky
košťálník - homosexuál
koště - 1. nemajetný vězeň, konající
 drobné, většinou úklidové práce,
 nejčastěji za tabák • 2. podřadný
 vězeň • 3. homosexuál • 4. vězeň
 poskytující sexuální služby
kotec - prostor pro vycházky
koule - osobní věci zbalené do deky
koumák - chytrák
koumat - myslet, chápat, vědět
kozomrd - nadávka
krab - starý mužík (viz)
krachna - pistole
kraken - 1. prd • 2. výkal
král - nadřazený vězeň
kráplkára - invalidní vozík
krizovka - ubytovna pro vězně,
 kteří jsou možnými objekty napadení
krmení - jídlo
krmička - bodnutí nožem

bročbuha - pistole
krpatý - malý
krpec - malý člověk
krupica - peníze
kryba valdická - nadávka udávající
krym - vězení
křupík - 1. chlapík • 2. v oslovení
 něco jako „kámo“
kukačka - průhled do cely
kukačkář - dozorce nahlížející do cel
kukátko - průhled do cely
kulatá/kulatka - cigareta
kulatý - cigarety s filtrem („Králové
 většinou kouří kulatý, močky
 většinou balený.“)
kulky - prsty na ruce
kulo/kúlo - exkrement
kulturák - 1. místnost s televizí
 2. vězeňský kinosál
kůň - 1. nemajetný vězeň, konající drobné,
 většinou úklidové práce, nejčastěji za
 tabák • 2. provázek užívaný k nepovo-
 lené směně předmětů a zpráv mezi
 cclami
kunda - muž, který vykonává ženské práce
kundák - podřadný vězeň
kundička - homosexuál
kuřata - léky, prášky
kuřátka - léky, prášky
kuřčurák - odsouzený vykonávající
 orální sex
kutloch - postel
kvak - alkohol vyrobený pomocí kvasnic
kvambo - penis
kvás - vězeňský alkohol
kváska - alkohol vyrobený ve vězcní
 (cukr, ovoce, kvasinky)
kvér - střešní zbraň
kykolka - Rom
kykyris - šoulet (hrách a kroupy)

L

láčes - fajn, dobře, hezky
láčo bengo - hodný dozorce
lágr - věznice
lakovat - lhát
lánec - řetězec
lanovka - kůň (viz)

lánzy - pouta
lapák - vězcní
lapídouch - zdravotník
latíngero - doktor
lentilky - léky
lepenej - vícekrát trestaný
leštění klik - donášení
leštit kládu - onanovat
levá - podraz
libová kérka - odborně provedené tetování
lit - dopis
lišta - stočené noviny k přitahování
 koně (viz)
litr - tisíc korun
líznout - zatknout
lizoš - člověk, který podlézá dozorcům
lod - půlka chleba podélně rozkrojeného
lojfle - boty
lojza - WC
loliták - pedofil
lopata - 1. lžice • 2. dělník
losování - výběr ubytovny pro filcuuk (viz)
lováky - peníze
love - peníze
lovecká polévka - čistý vývat
lovina - pivo
lubna/lubni - žena • 2. děvka
 3. podřadný vězeň

M

mač - kvašený nápoj z chleba
magické oko - anální otvor
magorák - silný čaj
magovárna - práce
mahu - silná káva
mabul - silný čaj
majetky - různé zboží (káva, čaj, cigarety)
málludo - okno
malý kůň - zástupce vedoucího směny
máma - sociální pracovníce
mangelit - prosit, žebrať
mangelka - žebrať
manikovat - obíbovat
maníky - oblbování
manll - kabát
mapování - seznamování se s prostředím
marcela - homosexuál
márel - výprask

márečka - rvačka
máres - zbití od policistů
mártes - zmlát ho!
máro - chleba
márovat - onanovat
maruška/mařenka - maření výkonu
 úředního rozhodnutí
maska smrti - podřadný vězeň
másto - 1. hlupák • 2. podřadný vězeň
máš pod sebou pipinku (bedruunku)
 - nadávka
medvěd - pouta s řetězem k pasu
melato - káva
melaloka - mléko
melasa - silný čaj
men - krk
mengele - vězeňský lékař
mercedesy - léky, prášky
mergle - pcníze
merta - pomsta
mesr - nůž
metr - měsíc
metrák - měsíc
míbám dlouhé bala - mám dlouhé vlasy
míbám tě géro - mám tě rád
míbaš klabé šneky - máš dobré boty
míbat - mít
míbat bok, bokb - mít hlad
míbat několik jaru - mít několik let
míchačt hoven - ti, co zneužívají slabší
 k análnímu styku
míkrej - malý
míle - milion
mínč/mindža - vulva
míndža - vulva
mínžt mujka - pičí obličej
míšák - posluha, poskok
mít choláky, cbóly - mít vztek
mít kokoty v blavě, v uších - když se
 někdo nechce bavit s ostatními
mít na čele 4 x 4 - být poslibovač, poskok
mít na čele jitrnici, ešus - být hlupák
mlata - rvačka
mlýň/mlějn - 1. soud • 2. výslech
močka - 1. poslibovač, vykonává
 různé práce za menší úplatek
 (káva, čaj, cigarety) • 2. podrazák
 3. vystrašený vězeň

mojka - obličej
moňák - možný objekt napadení
mončíčák - možný objekt napadení
morda - 1. podařená akce (trefa)
 2. žcna, která zabila
morčýř - vrah
more - chlape, člověče (oslovení)
more edo pakárno - největší debile
moták - 1. krátký vzkaz • 2. podvodník
motor - kvasnice
motorka - poskok
moudrák - kniha
MP (= místní podlaha) zbíjí tě,
 až budeš ležet na podlaze
mrčka - 1. homosexuál • 2. nadávka
 3. podrazák • 4. sperma
mrčka špinavá - homosexuál
mrčkožrout - homosexuál
mrsk - nervozita
mrškačka - špatné časy ve vězení
mrskat - vzpomínat
mrskat si to - být podrážděný
mrsknout si to - 1. oběsit se
 2. podříznout se
mršina - zákeřný člověk
muj - pusa
mujka - pusa
muk man - vykašli se na mě
mukl - vězeň
mukl tour - cskorta
muklouský blášky - vězeňský argot
mulem - zemři
mulo - blbec
multiservis/multna - oddělení výkonu
 kázeňských trestů
muňka - možný objekt napadení
muší oči - varlata
mulerlit - močit
mutrel - WC
mutrelán - pisoár
myš - nově příchozí odsouzený
mysák - 1. člověk na nižší úrovni, nedůležitý
 člověk • 2. nově příchozí odsouzený
 3. spolupracovník vychovatele

N

nabíječ - vězeň poskytující sexuální služby
nabíječka - podřadný vězeň

nabítej - svalnatý
nabublat se - nafčtovat se
načinel chálí lil - napiš dívce dopis
nádraží - balkónový prostor
nafta - 1. čaj • 2. nepitný nápoj podávaný k jídlu
nak - nos
naķer lůč - nedělej ostudu
nakrmít - bodnout někoho nožem
nakrmít bobouše - jít na WC
nakrmít někoho - bodnout někoho nožem
nálož - dlouhý trest
namolat - přesvědčit
napastnej - dychtivý
napeníč - nic neříkej
napien - nekouřit
náramky - pouta
narazit někoho na kopyto - vykonat s někým soulož
nařachnout - znásilnit
nařachnout někoho do chynůy - vykonat s někým anální styk
nařachnu tě jako landšmit - nadávka
nařachnutí - homosexuální styk
 („nařachnul ho jako vepřovou konzervu“)
našaveřit - bodnout
nášup - další trest
natěrač - udavač
natřbnout chyndák - anální sex
nejst, nepřít - ohlášení člověka odcházejícího na WC
neker - nedělej
nekéruj - nedělej
nelína - hlupák
nemíbat - nemít
nemíbat čí - nemít nic
nemít brzdy - neznat míru
nepřítjel jsem na banánu - nejsem věcrejší
nočník - noční světlo
nora - cela
nosavan - osoba s velkýmnosem

O

obložít - obrát
obojživelník - homosexuál
obuch - obušek
očkař - zaměstnanec oddělení prevence
očko - otvor pro sledování vězňů v cele

odkérovat - zabít
odmachlovat - otevřít
odmachluj mi lázny - otevři mi pouta
odpal - odsouzení
odpátený - odsouzený
odpálit jak havrana - dát vysoký trest
odpendel to uáitno - otevři to okno
oklobák - somrák, ošuntělec
oko - otvor pro sledování vězňů v cele
okurka - posluha
omrdal sem ti dřžku - nadávka
opaření - odsouzení k nečekaně vysokému trestu
oplodnit válec - zapálit cigaretu
óra - hodinky
ori - hodinky
orionka - anální otvor
oro - zlato
ovečka - možná občť podvodu

P

P, pěčko - 1. pornočasopis
 2. pornografická literatura
padloch - 1. homosexuál • 2. vězeň poskytující sexuální služby
padžero - posluha
padžvív - podřadný člověk
pajšl - plíce
pakárna - 1. blázen, hlupák • 2. blázinec
 3. posluha, poskok
pako - blázen
palba/paletá - vysoký trest
palice - hlava
pálka - vysoký trest
pampeliška - 1. možný objekt napadení
 2. utiskovaný vězeň
 3. chráničný homosexuál
pampelišky - oddělení pro fyzicky slabé vězňe a homosexuály
pamprlík - Pankrác
páň/páni - voda
panglo - policista
papuánc - Rom
partyzánt - ti, kteří homosexuální praktiky neprovozují veřejně, ale pouze, mají-li k tomu podmínky, např. celu pro dva
patrák - patrová postel
pedák - pedofil

pedál - pedofil
péle - varlata
penel - mluvit
pépěčko - podmíněně propuštění
pérka - boty
péro - nůž
peřina - 50 g sáček sypaného čaje
pětáčko - přerušení trestu
petra - homosexuál
pbandlo/pbanglo - 1. dozorce • 2. policista
pbanle - příslušník vězeňské služby
pbundravelit - otevřít
piále - cigareta
pičinka - podřadný vězeň
pídlata - hodinky
pičma - nůž
pijáles - orální sex
pijell thuvuli - kouřit cigaretu
pikolík - posluha, poskok
píndre - nohy
pinkat - obilňovat
pisinel - psát
piškot, piškoty - pletivo nebo jemná mříž na oknech
plechy - nelegální ponorný vaříč
plynová komora - hromadné sprchy
podělat - obilňovat
podělat někoho - podvést či okrást někoho
podkapňák - vězeň provádějící orální styk pod kapnou (dekou)
podkova - posluha
podmáznout se - podřezat si žíly
podvozek - zadek
pobřebák - dopis od přítelkyně oznamující rozchod
pojď na koupelnu - výzva k souboji
politika - plán jak zmanipulovat dozorce
polykač - homosexuál
polykačka - spolknutí cizího předmětu (sebepoškozování)
ponágle - ponožky
ponka - Rom
ponorák - nelegální vaříč zhotovený ze dvou plíšků
ponorka - 1. eskortní autobus • 2. nelegální vaříč zhotovený ze dvou plíšků
 3. ponorková nemoc mezi vězni
 4. uzavřená vazební budova

poslat brif bolubem - nelegálně poslat dopis
povolit - uklidnit se
praješlēr - starší osoba
prakript - namyšlený jedinec
prapičus - namyšlený jedinec
pražce s píškem - obdélníčky z bramborového těsta sypané strouhankou
prcačka - znásilnění
prcačkář - odsouzený za sexuální delikt
prcřf - odsouzený za znásilnění
prdelna - prádelna
primangero - cigareta
probnat lauf - onanovat
prokurvátor - prokurátor
propálený - prozrazený udavač
propojka - 1. písemný nebo materiální styk s nedostupnou osobou
 2. zprostředkovatel
provařený - prozrazený udavač
pryčna - 1. postel • 2. postel na dřevě (viz)
přačka - vězeň poskytující sexuální služby
přecedím tě přes katr - výhrůžka
příbyl/příbylák - nástupní oddělení
příbylec - nový vězeň
přílba - nový vězeň
přítachtit - přijít
psychoteror - vysmívání se
psychóza - psycholog
pucflek - uklízeč
pucka - pohlavní orgán
puckoš - fyzicky slabší vězeň provádějící úklid
puchmelis - zápach
půlka - 1. podmíněčné propuštění
 2. termín pro podmíněčné propuštění
půllitry - boty
půvrák - starší muž
puvo/půvo - starý muž, i ve smyslu sešlý
pustit bublinu - bodnout někoho nožem
pytložvejfk - homosexuál

R

racbola - zamčstnání
rafón - úklid
rafónista - uklízeč
rafóny - úklid
raketa - vysoký trest
raklo - romské pojmenování pro bílé vězně

ráky - hodinky
rána - velká krádež
ranec - dlouhý trest
ranka - malá krádež
raport - kontrola na cele
recouš - recidivista
redbul - pervitin
regál - spodní postel
retych - WC
rigol - zápach
robáče - Rohypnol
robátý - Rohypnol
rohý - Rohypnol
roj - sůl
rokoko - rok
romni - dívka
róra - cigareta
roštěnka - dívka
rouna - blb, idiot
rouel/rouelit - plakat
roy - lžice
rizbářka - onanie
rozbiju ti kadlák - výhrůžka
rozstřel - mleté maso v omáčce
rukono - (policijní) pes
RVIIP - kolchoz (viz)
ryba - člověk, který snadno nalctí
ryfina - blázen

Ř

řítolzevec - podlézavý jedinec
řítobích - homosexuál

S

sakl - batík
samet - hezký mladík
samelák - hezký mladík
samý jebačky - výraz nespokojenosti
sazivec - popelník
sčíták - ranní nebo večerní prověrka, sčítání odsouzených
sekáč - dluh
selingero - dozorce, policista
semenožrout - homosexuál
schudelit - vzít, sebrat
sicna - židle
sintu - oděv odsouzených

šjet se - nafetovat se
škérovanej - potetovaný
šklepat se - nafetovat se
skoč do zdi - nech mě na pokoji
skokan - podlézavý jedinec
smažka - feták
smeták - posluha
smotnout - uhalit cigaretu
smradlavá chála - nevětraná cca
smrdí ti z huby jako žebřákovi z prdele
 - nadávka
so kames - co chceš
so keres/so kerés - 1. co děláš • 2. jak se máš
socka - 1. sociálně slabší jedinec • 2. vězeň, který nic nemá • 3. sociální pracovníce nebo pracovník
somračka - sklenice na čaj
spermocuc - 1. homosexuál • 2. nadávka
 3. vězeň poskytující sexuální služby
spermohlt - viz *spermocuc*
spermochlast - viz *spermocuc*
spermožrout - viz *spermocuc*
spočíták - prověrka početního stavu
sračka - vystrašený vězeň
sračky - 1. problémy • 2. průšvih
starej žalářník - často trestaný člověk
stojka - příslušník vězeňské služby
strčím do tebe klacek - homosexuální výhrůžka
stroměček - typické rozvčšení svršků v rozích postele
střelba - prodej
střilet šípy - posílat dopisy pneumaticky pomocí dlouhé roury přes zed' náhodným lidem
supět - spát
suvelit - spát
suzuky - posluha
světský - kolotočář, cirkusák

Š

šálkování - sbírání prázdných ešusů po jídle
šantl - policista
šapitó - deka spuštěná z horní postele k vytvoření krytého prostoru pro homosexuální styk
šaskohlt - homosexuál
šatlák - příslušník vězeňské služby

šavle - pomůcka při *koňování* (viz) - zboží se zabalí do papíru ve tvaru válečku, který se na obou koncích zaslepí
šelengero - policista
šelíngéro - policista
šera - hlava
šéra - hlava
šerif - ředitel
šéro - hlava
šíl - zima
šile - policista
šilingero - policista
šilka - zima
šingále - příslušník vězeňské služby
šingalo - 1. příslušník vězeňské služby
 2. velitel
šíp - trubice smotaná z novin sloužící při *koňování* (viz)
šipkař - konfident
škutát - mísa na WC
šlapka - vězeň poskytující sexuální služby
šlebačka - nervozita, nezvládnutí výkonu trestu
šlehnout si - aplikovat drogu
šlehnout si to - oběsit se nebo podřezat
šme/šmé - podvod
šmečko/šměčko - podvod
šmirák - příslušník vězeňské služby
šmirgl papír - toaletní papír
šneky - boty
šolna - vězeňský oděv
šoule - zboží poslané *koněm* (viz) přes mřížce
šoupačka - špatné časy ve vězení
špačkárna - strážní věž
špačkárník - strážný ve věži
špačkař - příslušník vězeňské služby
špajz - okénko ve dveřích cely
špehýrka - otvor pro sledování vězňů v cele
špína - 1. tetovací barvy • 2. homosexuál
špínka - cigareta
špicírka - otvor pro sledování vězňů v cele
šrajbovat - psát
šrouby - peníze
štasa - policisté
štos - podvod
štronca - cela, ložnice
štuba - 1. cela • 2. policejní stanice

šufleta - boty
šuli - kluk
šulka - 1. trubička sloužící k přechovávání věcí v konečnicku • 2. zboží poslané *koněm* (viz) přes mřížce
šunelit - slyšet
šunguno - dozorce
šupa - super
šuplík - oddělení výkonu kázeňských trestů
šurka - úklidové náčiní
šurovat - dřhnout podlahu rýžákem
šutr - věznice
švablíky, švábličky - zápalky
švéd - často trestaný vězeň
švédské záclony - mřížce
švestka - příslušník vězeňské služby

T

tágo - tisíc korun
tahač - homosexuál
tachtí dža - jdi pryč
tachtím sovelit - jdu spát
tachtít - jít
tachtít k mlejnu - jít k soudu
tachtít na valtno - jít na okno
tachtít pre oblaka - jít na okno
tak si na to sedni - způsob usazení někoho (jdi do...)
tátu - vychovatel
tátos - homosexuál
tatranka - chleba
tea - čaj
těčko - trafo
technická - kontrola osobních věcí
těj - čaj
tejas - čaj
tejno - slabý čaj
telefon - 1. odpadová roua WC po vyšplíchání vody ze sifonu • 2. vzkazy kříččené z okna do okna
teletníže - vycházkový dvůr ve tvaru hvězdice
televize - 1. eskortní autobus • 2. okénko ve dveřích cely
teplej bonz - 1. čerstvá zpráva • 2. donáška dozorce
termobuk - vězňů poskytující sexuální služby
terno - rvačka
těstounrd - kuchař

tbuvalo - tabák
tlučka - rvačka
tlumě - cigareta
trefa - podařená akce
trešňák - oddělení se zprísňeným dozorem
trešník - často trestaný člověk
trezor - vězeňská skříňka
troják - 1. tři postele nad sebou • 2. sklenice
 na vaření čaje (3 dl)
tropovat - ublížit, naštvat
trubka - 1. blb, idiot • 2. posluha, poskok
trůn - WC
tricetdvojka - vězeň s nižším IQ
tu sar dilini - jsi blbá
tualo - tabák
tučko - podvod
tuľovný - tlustý
tunel - podvod
tunelář - podvodník
turma - oddělení výkonu kázeňských trestů
tuvalo - 1. tabák • 2. cigareta
tvrdá/tvrký - (civilní) peníze
tyčet - být (někde)
tybat - být
tybat foubarzu - být v podloubí

U

ubalit - vyrobit cigaretu
ublák - popelník
UHOŘ - Univerzální Hnědá Omáčka Ředěná
ujelák - člověk s úchytkou
ukérovat - udělat
uklidňovačka - uzavřené oddělení
 pro krizové případy
úpal - udání
úředky - doručování úředních dopisů
ústavní kolotoč - homosexuál
ústavní koště - 1. nadávka • 2. podřadný
 vězeň
ústavní pes - viz *ústavní koště*
ústřel - udání
ušní - oddělení prevence a stížností

V

váček - balíček
vadžos - postel
vajglovina - 1. cigareta ubalená z tabáku
 z nedopalků • 2. tabák z nedopalků

valdický tuhy - 1. podvod • 2. spiknutí
válec - cigareta
valino/vátino - okno
váipno - léky, prášky
vasta/vastě - ruce
vata - peníze
vedení pentagonu - vedení věznic
védl - homosexuál
veget - 1. dobré časy ve vězení • 2. duševní
 pohoda
vejška - někdo z vedení věznic
veksl - podvod
velký kůň - vedoucí směny
venčení - vycházka
ventra - udavač
veš - posluha, poskok
větrák - zadek
vidla - krádež
vinárna - vinařice
vydání mi draba - dej mi prášky
vydánout - podat, dát
vydánout camru - dát pusu
vydánout někomu kávo do mujky
 - dát někomu penis do úst
vydánout někomu mavel - zbít někoho
voják - vězeň
vokurka - 1. člověk na nižší úrovni
 2. hlupák
volná - vazební cela s televizí
votr - podvod
Voprcám tě do prďáku! - homosexuální
 výhrůžka (v legraci)
orecko - batoh, chlebník, torna
vítrka - vlezlý člověk
vudar - dveře
vurdo - auto
vušta - ry
vyběh - vycházka
vybytej - vypočítavý
vybáknout - vyzvednout
vybáňka - onanie
vyhonit žilu - onanovat
vyjebanec - chytrolín
vykešovat - vyplatit
vykousat někomu kaštany - vykonat
 orální styk
vykradenej - hloupý
vykuš mě - dej mi pokoj

vylepil - vyplátit
vymlátovat - být zbit
vyplácet někoho - vykonat orální styk
vypláchnout - připravit WC
 k telefonování (viz)
vyplašenka - vystrašený vězeň
výplata - použití násilí
vyumpovat - připravit WC
 k telefonování (viz)
vyputit krakena - vykonat velkou potřebu
vyřta - hospoda
vyřtač ELA 203 - homosexuál
výstupář - vězeň, kterému končí trest
vyvenčit děti - onanovat
vyvenčit slimejše - onanovat
uzít čápa - utéci
uzít dráhu - utéci
uzít draka - utéci
uzít ho do špičky - vykonat orální styk
uzít loď - utéci
uzít ulajku - utéci

Y

yutes - vězeň, který cvičí v posilovně

Z

zacatej - ten, kdo si trvá na svém
zagorka - vraždný člověk
zafet do regálu - vlézt do postele
zájezd do Nestlé - anální styk
zamachlovat - zavřít
zamálista - vězeň, kterému končí trest
zámek Hluboká - Věznice Mírov
Zamfchám ti hovna v análu - výhrůžka
zapařit - spařit čaj
zapařit lejno - uvařit si čaj
zaphandelit/zaphandelit - zavřít
zarobnout - zabít
zásek - dluh
zasraný civill - vězeň, kterému končí trest
zbouřnout se - oběsit se
zřvučka - dobré časy ve vězení
zklepanej - zřetovaný léky
zkoňovat zboží - poslat zboží pomocí
 koně (viz)
zlatý slavík - informátor, donašec
zmátovat - zbit

zmrá - homosexuál
zmlusit - zemřít
zobání - brání léků
zpečvák - informátor, donašec
zplvat - vypovídat, přiznávat
zprasit - pomluvit, uškodit
zřukat se - nafetovat se,
 („jsem zřukanej jako datel“)

Ž

žandár - policista
žanek - WC
žblest - špatné jídlo
žena - 1. fyzicky slabší jedinec
 2. homosexuál • 3. nadávka
židlozepam - úder židlí
žír - sádlo
žirafa - žcna
žirko - sádlo
žíř - peníze
žracák - okénko v celových dveřích
 pro výdej stravy
žralok - WC
žumpa - podřadný vězeň

4x4 turbo - posluhovač, poskok

Příloha B

**ŽÁDOST O POVOLENÍ PROVÉST ROZHOVORY POTŘEBNÉ
K VYPRACOVÁNÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
VE VĚZNICI XY**

Tímto dokumentem žádám ředitelku o povolení provést rozhovor se sociálními pracovníky, kteří působí ve věznici XY.

Rozhovory budou prováděny anonymně a svobodně. Otázky v rozhovorech se nebudou nijak týkat interních záležitostí věznice, osobních údajů vězňených či zaměstnanců věznice.

Bakalářskou práci píši na téma SOCIÁLNÍ PRÁCE V PENITENCIÁRNÍ PRAXI.

Podpisem dovoluujete provedení rozhovorů se sociálními pracovníky věznice XY.

V Rosicích u Brna

Dne 9. 1. 2017

Podpis studentky

Podpis ředitelky

Příloha C

Otázky k rozhovoru

SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK

1. Jak dlouho pracujete v této věznici?
2. Proč jste si vybral/vybrala práci ve věznici?
3. Přináší Vám tato práce pocit smysluplnosti?
4. Dostává se Vám pozitivní zpětné vazby?
5. Kolik sociálních pracovníků pracuje v této věznici?
6. Kolik klientů máte v průměru „na starosti“?
7. Jaké vzdělání je potřeba pro výkon této funkce?
8. Máte nějaký zajímavý příběh, o který byste se byl/byla ochotný/á podělit?

SOCIÁLNÍ PRÁCE

1. Jaké konkrétní sociální služby jsou zde nabízeny?
2. Která sociální služba je nejvíce využívána?
3. Myslíte, že v této věznici chybí některá sociální služba?

VZTAH SOCIÁLNÍ PRÁCE K VĚZNI

1. Má vaše práce u klientů pozitivní odezvu?
2. Myslíte, že počet strávených hodin s jednotlivými klienty je dostačující pro plynulou a úspěšnou reintegraci odsouzeného po propuštění (tj. zajištění ubytování a zaměstnání)?
3. Odmítají klienti Vámi nabízenou sociální pomoc?
4. Jestliže s klientem řešíte ubytování po propuštění z výkonu trestu, rodinné vztahy, péči o děti, alimony a jiné, dostává se Vám pomoci v těchto případech od rodiny odsouzeného?
5. Zařizuje-li se zaměstnání pro odsouzeného, jaký je postup?
6. Jaké doklady jsou požadovány po vězni při nástupu do výkonu trestu odnětí svobody?
7. Odmítají klienti Vámi nabízenou sociální pomoc?

8. Při nástupu musí odsouzený člověk odevzdat své osobní věci? Pokud ano, kam se tyto věci ukládají? A budou mu vráceny?

VZTAH SOCIÁLNÍ PRÁCE KE SPOLEČNOSTI

1. Vnímá společnost sociální práce ve vězení spíše pozitivně nebo negativně?
2. Vidí společnost Vaši funkci jako důležitou? (Z vlastní zkušenosti)
3. Kolik cca. % Vašich klientů se úspěšně začlenilo do společnosti?

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Barbora Jelínková

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: Kombinované studium

Název práce: Sociální práce v penitenciární praxi

Rok: 2017

Počet stran: 48

Celkové počet stran příloh: 17

Počet titulů českých použitých zdrojů: 20

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: PaedDr. Lubomír Bajcura, Ph.D